

Я досліджую світ Зошит

3 клас
Частина 1

1

Я І МОЄ ОТОЧЕННЯ Я І МОЯ ШКІЛЬНА ГРОМАДА

РАЗОМ МИ СИЛЬНІШІ

1. Запиши назву шкільної спільноти – учнів свого класу або своєї школи. За бажання намалюй або приклей світлину цієї спільноти.

---

2. Продовж речення:

Спільна мета нашого класу – _____

Наші спільні справи та інтереси – це _____

3. Познач рядок, у якому перелічено лише членів шкільної спільноти.

діти, домашні тварини, батьки	☐
ветеринари, охоронці, односельці	☐
учні, батьки, учителі	☐

4. Пронумеруй спільноти за чисельністю від найменшої до найбільшої.

родина

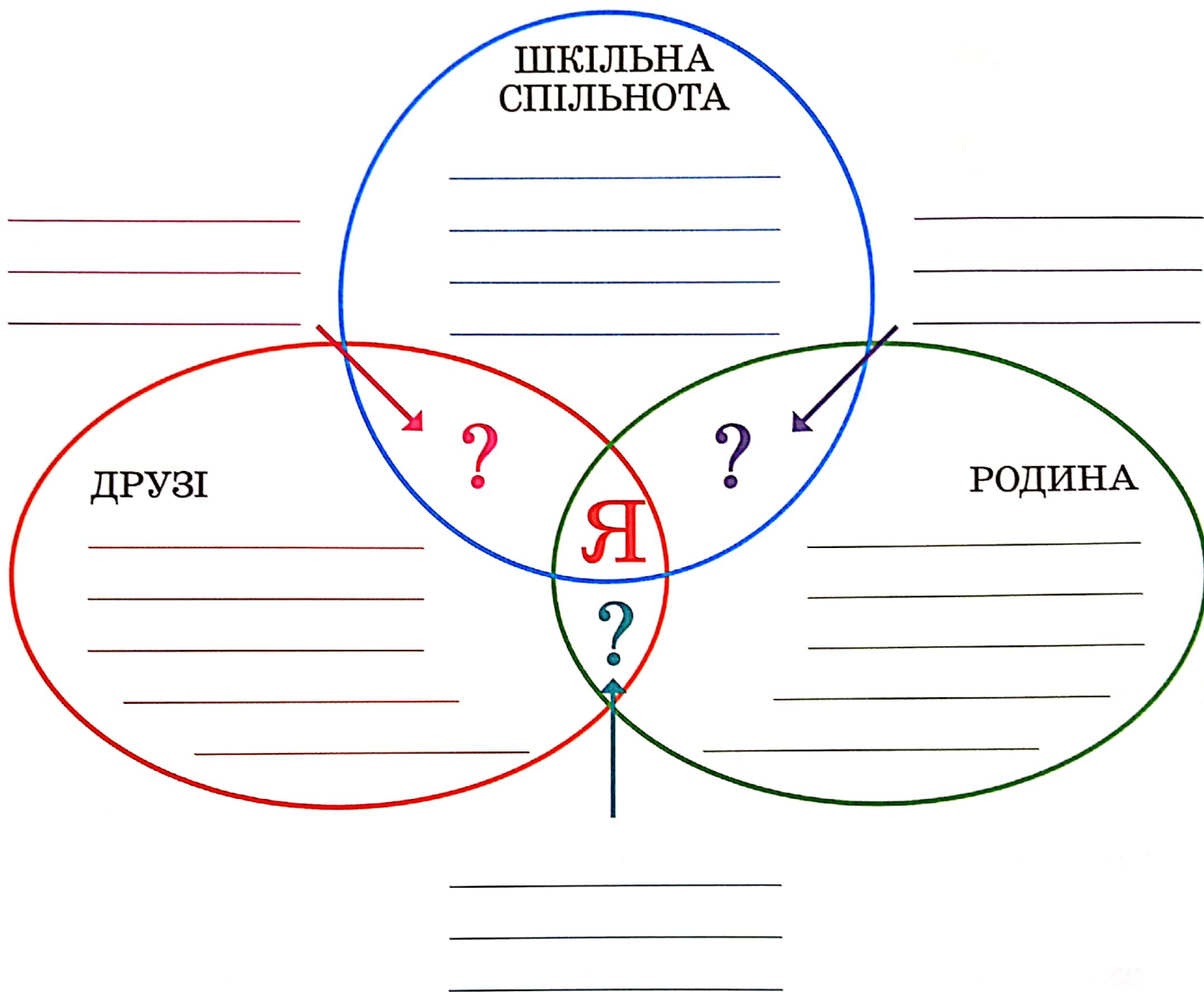
мікрорайон

шкільний
клас

школа

мешканці
села/міста

5. Доповни схему. Напиши імена кількох людей, з якими ти пов'язаний/-на у цих спільнотах. Чи з'явилися у схемі імена людей, які належать одночасно кільком спільнотам? Чому так сталося?

6. Познач знаком «+» правила, яких слід дотримуватися.

- Поважай своїх батьків, учителів, однокласників і друзів.
- Слухай, не перебивай того, хто говорить.
- Переказуй іншим секрети друзів.
- Ділися своїми думками і почуттями з близькими людьми.
- Усміхайся та будь готовим/-ою допомагати.
- Користуйся телефоном під час відвідування лікаря або в транспорті.
- Говори лише правду.

7. Запиши, які спільні інтереси можуть бути в тебе з такими спільнотами людей.

Однокласники	<hr/> <hr/> <hr/>
Друзі	<hr/> <hr/> <hr/>
Члени родини	<hr/> <hr/> <hr/>

8. Закінчи речення.

Окрім цих спільнот, я маю бажання бути учасником/-цею ще й таких колективів (інших спільнот) – _____

Тому що _____

---

9. Виконай мініпроект «Моя школа». Знайди і представ у групі інформацію, пов'язану з назвою школи, її історією, шкільним святом або відомими особистостями, які навчалися у твоїй школі.

ЯК ЛЮДИ ВЗАЄМОДІЮТЬ У СПІЛЬНОТІ

1. Утвори п'ять нових слів, які починаються із частини ВЗАЄМО... та мають позитивний зміст.

ДОВІДКА: дія, повага, допомога, знищення, розуміння, виручка, підтримка, ввічливість, довіра, зв'язок, надія, контроль, обмін, перевірка, прихильність, стосунки.

---

2. Назви кожную групу та запиши загальні цілі та інтереси, що об'єднують її членів.

Цілі та інтереси – _____

Цілі та інтереси – _____

Цілі та інтереси – _____

Цілі та інтереси – _____

---

3. Утвори пари «прислів'я – тлумачення». З'єднай лініями.

Дружній череді вовк
не страшний.

Гуртом веселіше та швидше
виконується робота.

З добрими людьми
згоди завжди можна дійти.

Навіть лютий ворог відступає
перед згуртованістю людей.

Одна жарина і в печі
гасне, а дві й у полі горять.

Доброзичливі люди знайдуть
спільне рішення в будь-якій
ситуації.

4. Звичайні дні навчання у школі можуть стати цікавими та захопливими. Які справи можуть допомогти згуртувати твій клас? Запропонуй власні ідеї.

ЗРАЗОК:

ПОНЕДІЛОК День усмішок

Для того щоб цей день приніс задоволення – починайте його з усмішки. Спочатку в колі родини, а потім у колі однокласників. Розповідайте одне одному цікаві та веселі історії, жартуйте.

ДЕНЬ _____

ДЕНЬ _____

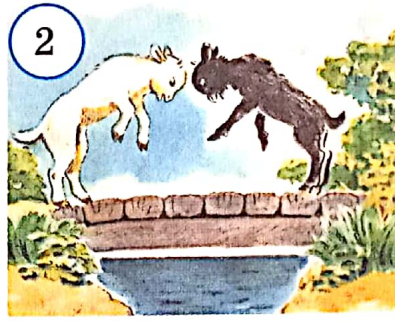

ЯК ЗНАЙТИ ДРУЗІВ

1. Віднови прислів'я. Поясни зміст прислів'я за вибором.

Скажи мені, хто твій друг,	●	● степ із квітами.
Людина із друзями – ...	●	● сам стань другом.
а людина без друзів – ...	●	● і я скажу тобі, хто ти.
Хочеш мати друзів – ...	●	● жменя попелу.

2. За вибором: ● Утвори пари «конфлікт – спосіб розв'язання» на прикладі казок і мультфільмів. Запропонуй свій варіант.

СЛОВА ДЛЯ ДОВІДКИ: *ображає, відвертає увагу, заважає іншим, втрачає пильність.*

● Запиши назву твору, у якому відбувається таке:

а) загострення конфлікту – _____

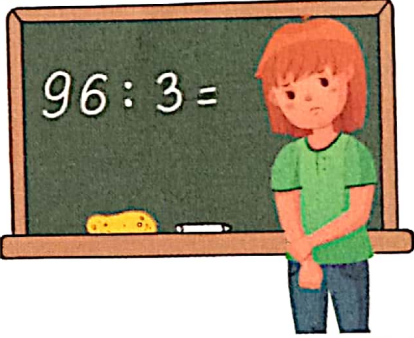

б) хтось один поступається – _____

в) знаходять компроміс, домовляються одне з одним – _____

3. Поясни і запиши, чому потрібно дотримуватися цих правил. Допиши правило і пояснення.

Не дозволено	Тому що
кричати у класі	<hr/> <hr/>
обманювати друзів	<hr/> <hr/>
запізнюватися на уроки	<hr/> <hr/>
<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>

4. Уяви, що зображені учні – це твої однокласники. Запиши, що ти їм запропонуєш.

<hr/> <hr/> <hr/>	
	<hr/> <hr/> <hr/>

5. Продовж вислів.

Дружбу в життя понесемо зі школи,
друга в біді _____.

ЯКІ У ДІТЕЙ ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ

1. Відгадай загадки. Запиши відгадки.

Змалку не щастить Данилку.
Звуть його усі «дитинко»,
«Гей, ти!», «хлопчик» чи «маля».
Як же право на _____?

Мама Дмитрика кохає,
Одягає, доглядає.
Ще й встигає на роботу.
Ось де право на _____.

Лихо трапилось в Ігната –
Не пустив до школи тато,
Бо не знав татусь, що діти
Мають право на _____.

Щоб не завдавали шкоди
Струм, вода, вогонь, негода,
Висота, хвороба, спека,
Маєш право на _____.

Слова для перевірки: безпеку, здоров'я, ім'я, турботу, освіту.

2. Об'єднайтеся у групи. Оберіть казку для своєї групи: «Дюймовочка», «Коза-Дерева» або «Івасик-Телесик». Заповни таблицю.

Назва казки	_____
Визнач, чи є в казці порушення прав дійових осіб. Які саме?	_____ _____ _____
Поміркуй, хто б міг виправити ситуацію і допомогти дійовим особам.	_____ _____

3. Проаналізуй текст і світлини. Познач ✓ обов'язки, які ти виконуєш вдома. Допиши відсутні.

- Лягати спати, прокидатися вранці самостійно у визначений вашим розпорядком дня час.
- Нести покупки з магазину.
- Розкладати куплені продукти.
- Прасувати дрібні речі.
- Складати речі в шафі.
- Пришивати ґудзики.
- Збирати врожай на присадибній ділянці.
- Розпалювати багаття і готувати їжу на багатті з участю дорослих.
- Знаходити нові кулінарні рецепти за допомогою пошукових систем і книжок.
- Фарбувати пензликом двері, стіл тощо.

4. Пригадай, що ти робиш упродовж дня у школі, та склади список своїх учнівських обов'язків.

А

Б

В

Г

Ґ

Д

Е

Є

5. ● Наведи приклад ситуації, у якій ти або хтось із твоїх друзів не виконав/-ла обов'язок у школі. Запиши.

● Запиши, як можна виправити таку ситуацію.

Сторінка самооцінки

1. Доповни схеми власними прикладами.

ЛЮДИ БЕРУТЬ УЧАСТЬ У РІЗНИХ СПІЛЬНОТАХ

Наприклад

У них / у нас є

права

обов'язки

Наприклад

Наприклад

Важливо їх поважати й виконувати, оскільки...

Для успішної роботи потрібні...

ЧИ ВСІ ЛЮДИ РІВНІ. ЩО ТАКЕ СПРАВЕДЛИВІСТЬ

1. Відшукай та обведи якомога більшу кількість слів, які стосуються цієї теми.

а	м	у	д	р	і	с	т	ь	а	б	в	г	г	д	м	у	ж	н	і	с	т	ь	а	б	в
а	д	о	б	р	о	а	б	н	а	г	о	р	о	д	а	а	б	в	г	г	ч	е	с	т	ь
а	б	с	п	р	а	в	е	д	л	и	в	і	с	т	ь	а	б	п	р	а	в	д	а	а	б
а	б	в	г	г	н	е	р	і	в	н	і	с	т	ь	а	б	с	о	в	і	с	т	ь	а	б
а	б	в	г	г	ч	е	с	н	і	с	т	ь	а	б	в	г	п	р	а	в	о	а	б	в	г
п	о	в	а	г	а	а	б	в	г	д	р	у	ж	б	а	а	о	б	о	в	'	я	з	о	к
а	б	е	з	п	е	к	а	а	б	в	г	г	с	п	і	в	ч	у	т	т	я	а	б	в	г

2. Утвори хмару слів до слова *справедливість*. Обирай слова з попереднього завдання та доповнюй власними.

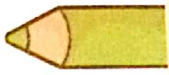
3. Відшукай до кожного прислів'я тлумачення. З'єднай лініями.

Яка совість, така й честь. ●

Яка честь, така й подяка. ●

Хто чисте сумління має, той спокійно спати лягає. ●

- Як ми до людей ставимось, так і люди до нас.
- Людина з нечистим сумлінням не спить спокійно.
- Наскільки чесно ти поводишся з людьми, настільки вони тебе й поважають.

4. Закінчи прислів'я та запиши відповідні слова.

За праве діло стій _____!

Що крикнеш – те й _____.

Справи роби, а про справедливість не _____.

Не шукай правди, коли в собі її не _____.

ДОВІДКА: виплекав, забувай, почувеш, сміло.

5. Обери, познач ✓ фото одного з дітей та виконай завдання.

Марсель

Аніта

- Уяви, що ця дитина приїхала до України вперше й буде навчатися разом з тобою.
- Підготуй для однокласника/-ці вітальну листівку.

ЧОМУ ЛЮДИНІ ПОТРІБЕН ОСОБИСТИЙ ПРОСТІР

1. Продовж речення.

Бажання мати особистий простір – це _____

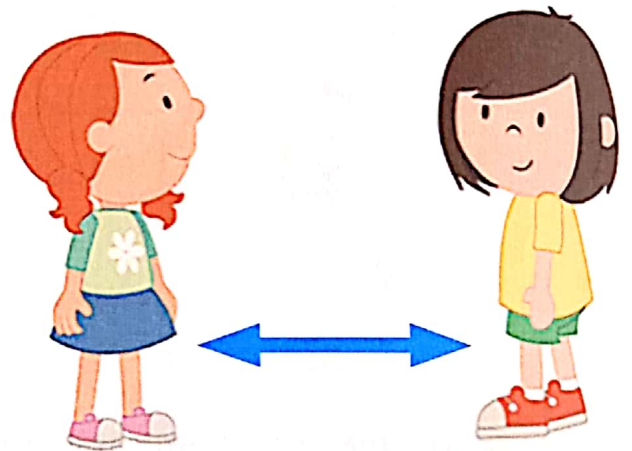
Якщо мені некомфортно, я _____

Я кажу «Ні!», коли _____

2. Обери та познач ✓ правильну відповідь на запитання:

Що означає «забезпечити особистий простір»?

- Установити дистанцію між людьми, відмежуватися.
- Залишити вільним простір між людьми.

3. Зафарбуй коло особистого простору.

4. Розглянь малюнок, назви та запиши три важливих правила поведінки пасажирів в автобусі.

---

5. Чи знаєш ти, як співпрацювати у групі та не порушувати особистий простір інших? Подумай, як ти поводишся під час групової роботи, та оціни свою поведінку.

	ТАК	ІНОДІ ТАК	НІ
1. Я сумлінно виконую роботу, яку мені доручають.			
2. Я прислухаюся до думки інших.			
3. Мені приємно, коли хтось інший думає про мене.			
4. Я задоволений/-на, коли мою думку враховано.			
5. Я можу добре розпланувати час.			
6. Якщо я вважаю, що я правий/-ва, я намагаюся довести це.			
7. Я визнаю свої помилки.			
8. Я із задоволенням погоджуюся бути лідером групи.			
9. Я люблю представляти свою роботу та роботу групи.			

Я І МОЯ СІМ'Я

ЩО ОБ'ЄДНУЄ ЛЮДЕЙ У СУСПІЛЬНІ ГРУПИ

1. Познач знаком «+» істинні твердження.

- Суспільство складається з людей, які мають спільні інтереси.
- Ми живемо в людському суспільстві, а тому повинні поважати інтереси одне одного.
- Люди, які входять до одного суспільства, нічим одне з одним не пов'язані.
- Суспільство – це люди зі спільними турботами, проблемами, що розв'язуються спільно, разом.

2. Прочитай слова. Виконай завдання.

Група, гурток, гурт, зібрання, компанія, клас, школа, команда, спільнота, спілка, товариство, співтовариство, коаліція, ліга, населення, народ, суспільство, об'єднання, громада, асоціація, союз, коло, братство, гільдія, плем'я, община.

А. Випиши лише ті, яких ти не знаєш. Відшукай у додаткових джерелах інформації пояснення до цих слів та запиши.

Гурт – зібрання, скупчення людей.

Б. Випиши кілька слів, які мають спільне значення.

В. Чи є слова, які мають різне значення? Запиши їх.

3. Упиши назви спільнот, до яких ти входиш. Допиши кілька спільнот самостійно.

у соціальних
мережах

за навчанням

за місцем
проживання

Це я –

4. Згадай випадок зі свого життя, коли тобі вдалося подолати труднощі завдяки підтримці спільноти, у якій ти був/була. Напиши про це.

ЧИ ЗДАТНІ ЛЮДИ ЗМІНЮВАТИ СУСПІЛЬСТВО

1. Склади перелік технічних винаходів, які використовують:

• у твоїй оселі – _____

• у школі – _____

• у спілкуванні між людьми – _____

2. Обери правильні відповіді. Познач ✓.

Суспільство є успішним і має прогрес, коли:

• усі люди в ньому мають рівні права;

Так Ні

• люди згуртовуються і разом працюють для досягнення спільної мети;

Так Ні

• немає згоди між групами;

Так Ні

• лише деякі люди дотримуються законів;

Так Ні

• усі люди працюють разом.

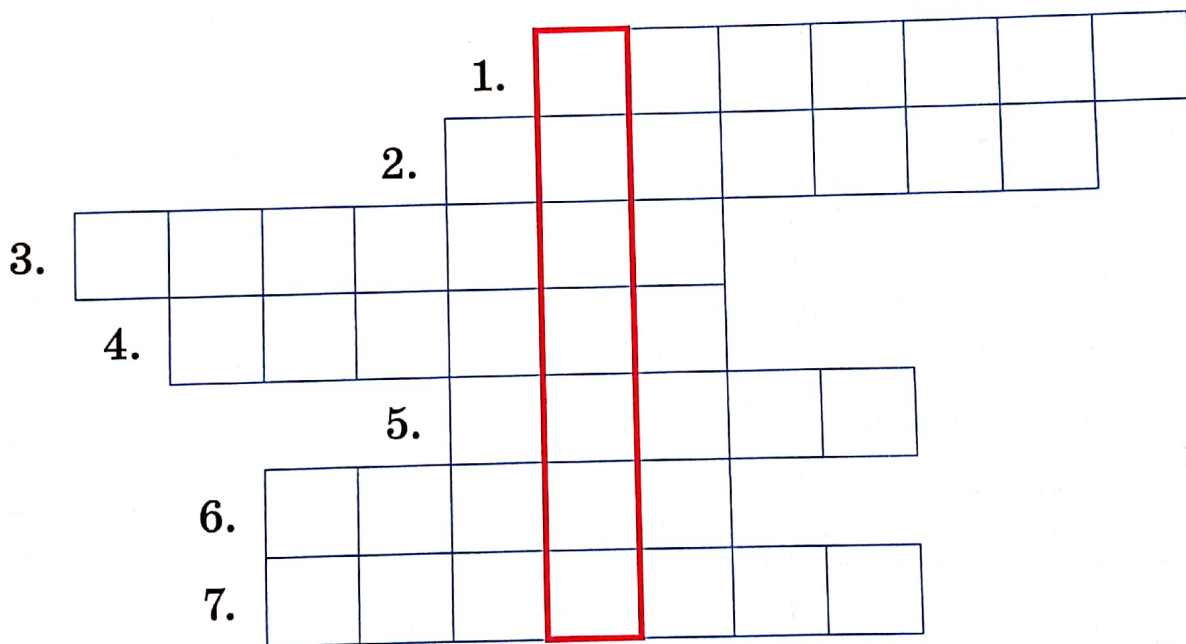
Так Ні

3. Уяви, що ти маєш можливість подорожувати на машині часу. Що тобі хочеться побачити, спробувати зробити? Запиши.

4. Які винаходи, на твою думку, ще потрібно здійснити? Для чого вони слугуватимуть? Запиши або намалюй в альбомі.

5. Якщо правильно розгадаєш кросворд, прочитаєш слово у виділеному стовпчику, що означає *рухатися вперед, розвиватися*. Підказки шукай на сторінках підручника.

1. Давні люди жили у ... .
2. Винайдення електроенергії дало змогу запускати в дію електричні ... та машини.
3. ... – пристрій для спілкування.
4. ... – те саме, що й пошана.
5. В успішних суспільствах люди мають рівні ... .
6. Суспільство – це група ... .
7. ... – усі люди в цілому, людська спільнота.

ЧОМУ СІМ'Я – НАЙГОЛОВНІШЕ У НАШОМУ ЖИТТІ

Зрештою перед тобою перелік рис характеру. Постав навпроти тієї риси, якою думкою, притаманною тобі. З іншого боку зафіксує думки твоїх рідних про рису твого характеру. Порівняй результати. Запиши свій висновок.

Моя думка	Якості характеру	Думка членів моєї родини
/	Довірливість	
	Доброта	
	Ніжність	
	Щирість	
	Турботливість	
/	Терпіння	
	Сміливість	
	Чесність	
	Надійність	
	Воля	
	Чуйність	
	Почуття гумору	
	Скромність	
	Поступливість	
/	Працьовитість	
/	Самостійність	
	Наполегливість	

Висновок: _____

2. Доповни речення.

У моєї сім'ї є спільна мета – _____

Наші спільні справи та інтереси – це _____

3. Як члени сім'ї повинні ставитися одне до одного? Обведи правильні вислови.

з байдужістю

допомагати
одне одному

з недовірою

з любов'ю

з повагою

сваритися одне
з одним

з турботою та
підтримкою

4. У яких спільних сімейних справах ти береш участь? Яку саме? Заповни таблицю.

Ігри

Бесіди

Рішення

Свята

ЩО Я ЗНАЮ ПРО ІСТОРІЮ СВОГО РОДУ

1. Запиши повні імена всіх членів твоєї сім'ї.

Blank lined area for writing names of family members.

2. Придумай та намалюй символ своєї сім'ї.

Blank area for drawing a family symbol.

3. Продовж речення.

Мої батьки для мене _____

Я довіряю батькам свої _____

Свою сім'ю я вважаю _____

Рідним я хочу побажати _____

4. Відгадай загадки. Запиши відгадки.

- Одного батька й однієї матері дитина,
а нікому з них не син. _____
- У трьох лікарів був брат Андрій, а в Андрія братів не було.
Чи може таке бути? _____
- Яке слово складається із семи однакових літер?
_____

5. За допомогою тлумачного словника української мови досліди походження козацьких прізвищ. Підказкою є те, що ці прізвища належать до роду занять козаків.

Крамар – _____

Стельмах – _____

Скляр – _____

Дігтяр – _____

6. Напиши сімейну історію. Для цього збери цікаву та важливу інформацію про себе та близьких родичів. Візьми в них інтерв'ю. Члени твоєї родини можуть розповісти:

- у які ігри вони грали, як розважалися;
- які іграшки вони мали;
- яким було твоє перше слово; коли ти зробив/-ла перші кроки;
- якою була їхня школа.

МОЯ СІМЕЙНА ІСТОРІЯ

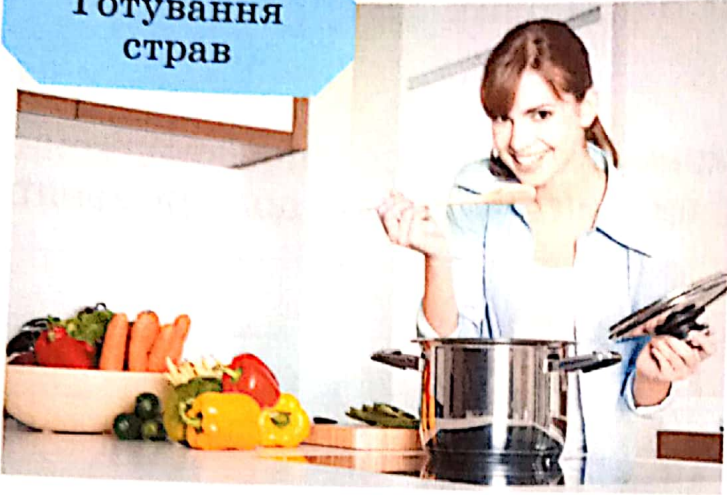

ТРАДИЦІЇ МОЄЇ СІМ'Ї

1. У наших родинах ми виконуємо різні справи, ділимося досвідом, дотримуємося сімейних традицій. Запиши, хто виконує такі завдання у твоєму домі.

Готування страв

Прання одягу

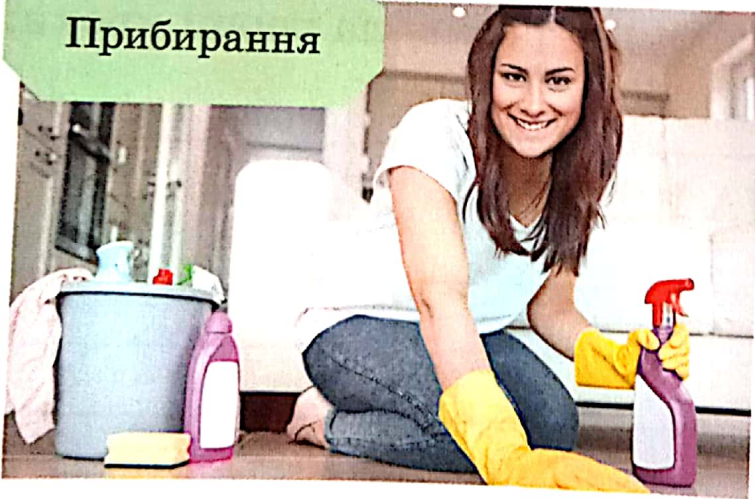

Прибирання

Поливання квітів

---

2. Дениско розповів, що в його родині люблять подорожувати, відпочивати біля моря, грати в шахи. Напиши, що люблять робити у твоїй родині.

3. Поговори зі своєю родиною про улюблене свято, звичай чи сімейну традицію, які тобі подобаються. Намалюй це дійство або напиши про нього.

---

4. Чи є сімейні реліквії у вашій родині? Запиши, які саме й чому вони для тебе є цінними.

Сторінка самооцінки

1. Запиши, що об'єднує твою родину.

2. Віднови рядки вірша Дмитра Білоуса – пронумеруй їх у правильній послідовності.

На світі білому єдине,

оселя наша і сім'я.

домашнє вогнище родинне,

як і Дніпрова течія,

3. Познач ✓ ті вміння, яких ти досяг/-ла.

Уміння

Я розпізнаю риси характеру членів своєї родини.

Я ототожнюю свої звички та сімейні традиції.

Я знаю та повідомляю факти свого життя.

Я спілкуюся з рідними, беру участь в обговоренні сімейних справ.

Я розумію, що знання особистої історії важливе для мене. Це дає мені розуміння, що я унікальна людина.

ЩО ТАКЕ СІМЕЙНИЙ ДОБРОБУТ

1. Які витрати на цьому тижні були у твоєї родини? Запиши.

---

2. До якої групи витрат вони належать?

---

3. Запиши, із чого складається дохід твоєї сім'ї.

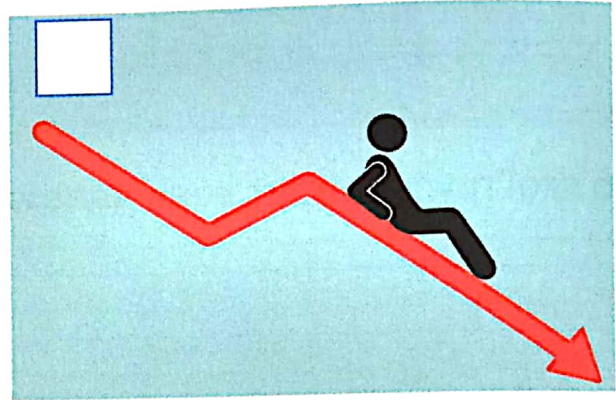
4. Склади список обов'язкових і необов'язкових витрат своєї сім'ї за тиждень. Знайди суми цих витрат. Порівняй їх. Зроби висновок.

Обов'язкові витрати	Необов'язкові витрати
Разом	Разом

ЯК ДОСЯГТИ МЕТИ

1. Розглянь схеми. Поміркуй і познач $\checkmark$ схему, яка символізує успішних людей. Обґрунтуй відповідь. Виконай завдання.

Чи можна визначити успішну людину за її зовнішнім виглядом? _____

Добери синоніми до слова «успіх» _____

Добери антоніми до слова «успіх» _____

2. Продовж речення:

Я така/-ий щаслива/-ий і вдячна/-ий _____,

бо _____

3. Упиши знаки «+» та «-» у відповідні кружечки.

Успішні люди (+)

Неуспішні люди (-)

Бажають усім успіху ☐	Потайки сподіваються на невдачі інших ☐
Звинувачують оточуючих у своїх невдачах ☐	Беруть відповідальність за свої помилки ☐

Ставлять перед собою цілі ☐	Не ставлять перед собою цілей ☐
Тримають обра́зи ☐	Уміють пробачати ☐
Думають, що все знають ☐	Постійно вчаться ☐
Діляться інформацією ☐	Приховують інформацію ☐
Розділяють перемогу з іншими ☐	Привласнюють перемогу собі ☐

4. Подумай, про що ти мрієш, ким хочеш стати в майбутньому, чим займатися. Як можна цю мрію реалізувати? Сформулуй мету. Склади покроковий план дій. Запиши в таблицю.

Моя мрія _____

Мета _____

№	План дій (кроки для досягнення мети)	Термін виконання	Позначка про виконання
1			
2			
3			
4			
5			

ЯК ПРОВЕСТИ СПОСТЕРЕЖЕННЯ

1. Розглянь малюнок. Запиши об'єкти неживої і живої природи.

Об'єкти неживої природи _____

Об'єкти живої природи _____

2. Намалюй взаємозв'язки між неживою природою і живою у вигляді інфографіки.

3. Чи доводилося тобі спостерігати за природою? Запиши об'єкти спостереження. Підкресли серед них об'єкти живої природи.

---

4. Визнач мету, окресли план. Вибери на власний розсуд об'єкт спостереження. Поспостерігай за об'єктом. Запиши отримані результати.

Об'єкт спостереження: _____

Мета спостереження: _____

План спостереження

1. _____
2. _____
3. _____

Отримані результати: _____

Висновок: _____

ЯК ПРОВЕСТИ ЕКСПЕРИМЕНТ

1. Наведи приклади експериментів, які ти проводив/-ла у 1–2 класах.

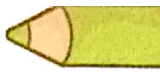
---

2. Проведи експеримент «Зайва волога». Результати зафіксуй у таблиці.

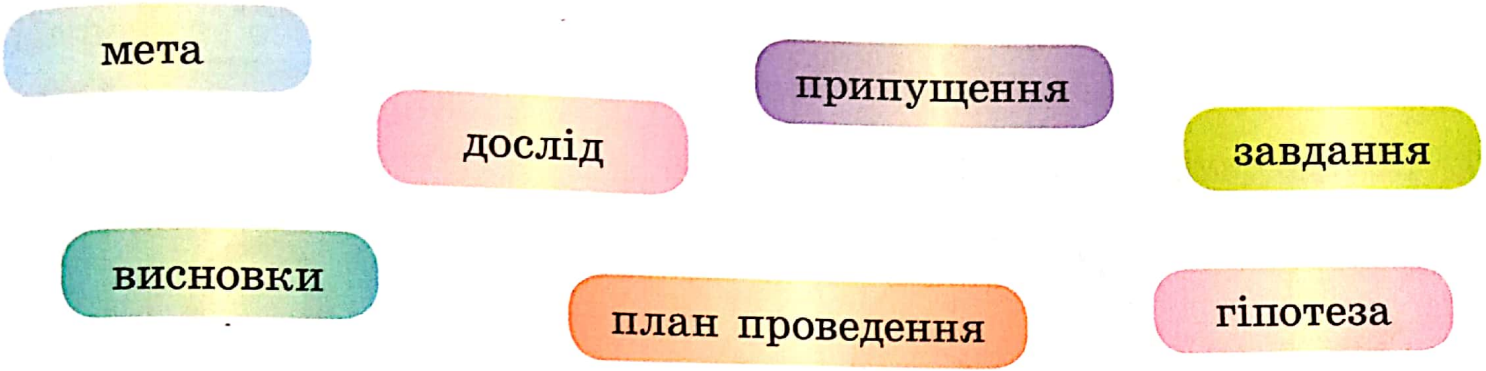
Назва експерименту	<hr/> <hr/>
Мета	<hr/> <hr/> <hr/>
Висновок	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

3. Порівняй спостереження та експеримент. Що між ними спільного і чим вони відрізняються?

Види досліджень	Спостереження	Експеримент
Спільне	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
Відмінне	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

4. Підкресли етапи проведення досліджень, які є тільки в експерименті.

5. Про що йдеться у кожному реченні: про спостереження (С) чи експеримент (Е)? Обведи відповідну букву.

- Софійка хотіла дізнатися, які скрепки притягує магніт. С Е
- Петрик з Оксанкою впродовж грудня вели класний календар погоди. С Е
- Василько влітку фотографував метеликів, оскільки хотів дізнатися, які саме живуть поблизу його будинку. С Е
- Тетянка хотіла дізнатися, чи дозріли яблука в її садку. Для цього вона зірвала по одному з кожного дерева, розрізала їх і капнула на зріз по краплі йоду. С Е

6. Проведи вдома спостереження або експеримент. Тему дослідження вибери самостійно. Запиши в зошит тему спостереження/експерименту і мету.

Тема: _____

Мета: _____

_____

_____

_____

_____

_____

ЯК ПРОВЕСТИ ВИМІРЮВАННЯ

1. Обведи вимірювальні прилади.

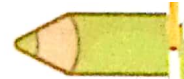

2. Назви й запиши одиниці вимірювання: довжини, часу, маси, місткості.

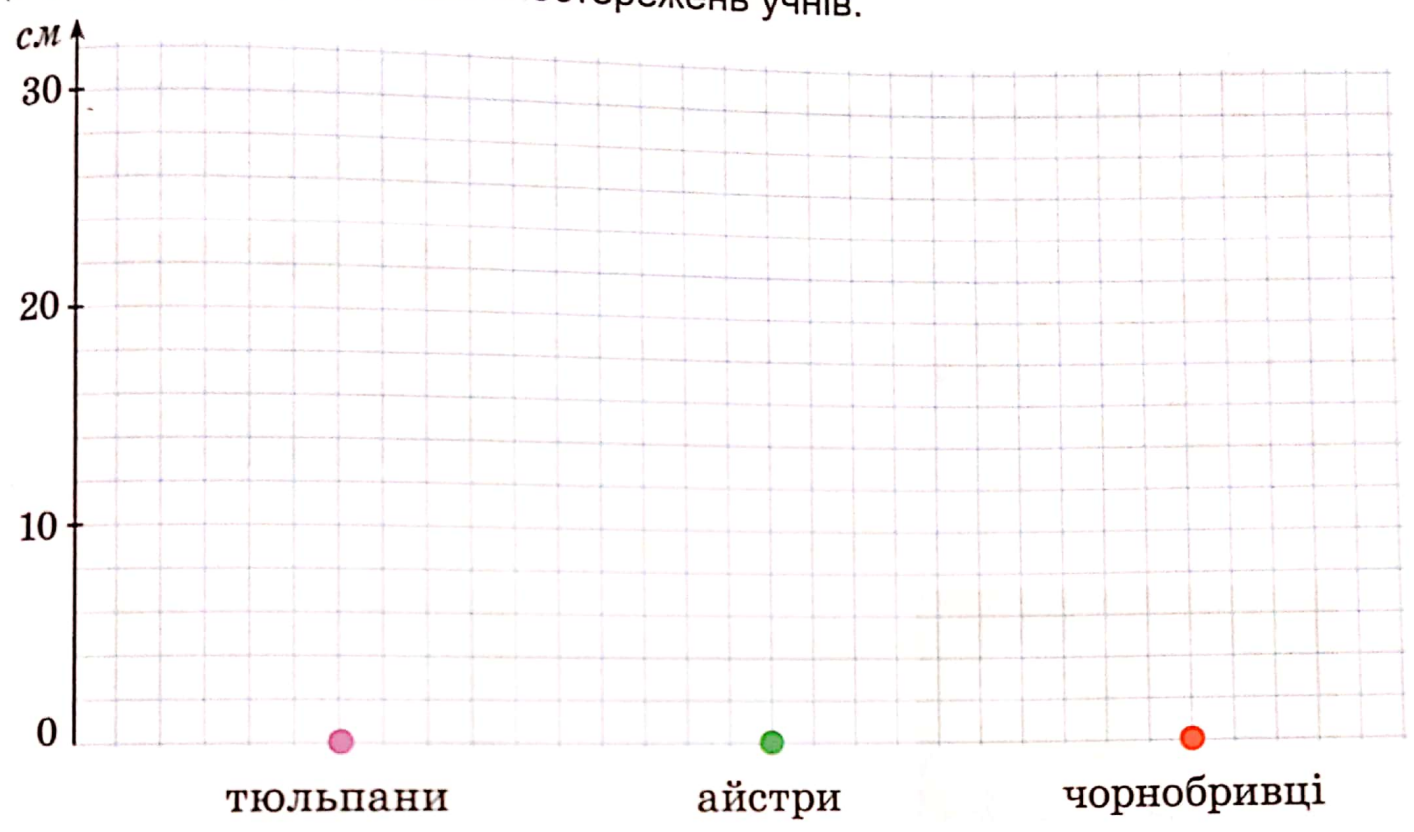
Величина	Одиниці вимірювання
Довжина	
Час	
Маса	
Місткість	

3. Добери прилад для вимірювань. Заповни таблицю.

Що потрібно виміряти	Вимірювальний прилад
Зріст Галинки	
Температуру повітря	
Висоту стола	
Масу картоплини	
Тривалість перерви	

4. Третьюокласники доглядали за квітами на шкільній клумбі й з'ясували, що висота тюльпанів – 24 см, айстр – 16 см, а чорнобривців – 30 см. Побудуйте діаграму за результатами спостережень учнів.

5. Припусти таке: тобі повідомили, що гарбуз важчий за диню. Запиши назву приладу, який допоможе це перевірити. Доповни перелік вимірювальними приладами, що є в тебе вдома.

---

6. З'єднай лінією метод дослідження з його результатом.

Спостереження ●

Експеримент ●

Вимірювання ●

- Визначення маси тіла тварини.
- Встановлення періоду відльоту журавлів у вирій.
- З'ясування впливу частоти штучного поливу на ріст і розвиток рослин.
- Визначення висоти дерева.
- Визначення температури повітря.
- З'ясування умов проростання насіння рослин.

ЯВИЩА ПРИРОДИ. ТІЛА Й РЕЧОВИНИ

ЯКІ БУВАЮТЬ ЯВИЩА ПРИРОДИ

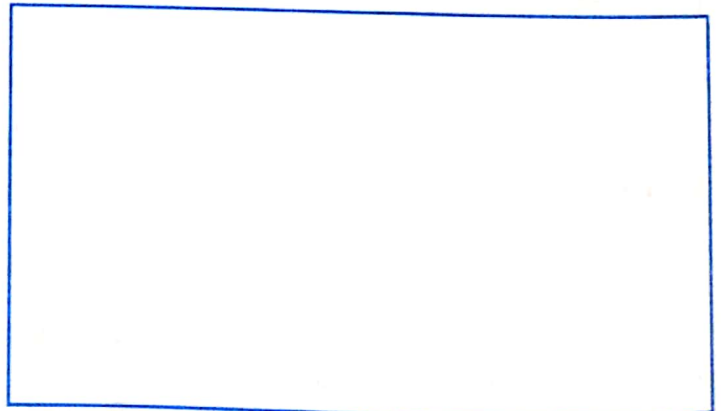
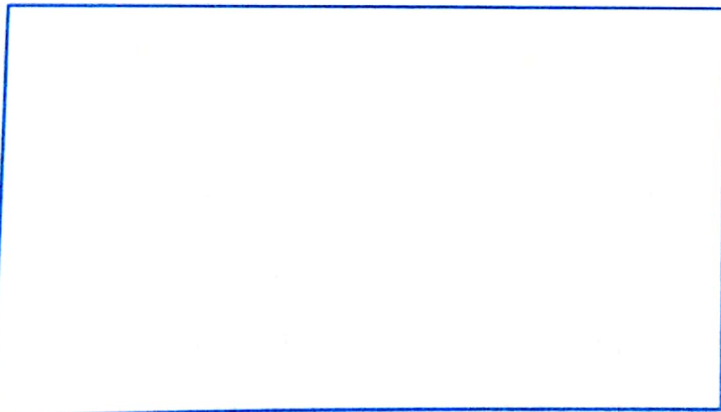
1. Розглянь світлини. Які явища природи на них зображено? Підпиши.

2. Підкресли явища, які відбуваються восени, **ЖОВТИМ** олівцем, узимку – **синім**, навесні – **зеленим**, улітку – **червоним**.

Гніздування, ожеледиця, листопад, веселка, часті тумани, снігопад, сокорух, льодохід, грози, грім, блискавка, заметіль, відлига, відліт птахів, перші заморозки на ґрунті, поява бруньок, приліт птахів з теплих країв.

3. Намалюй явище неживої і живої природи. Підпиши.

4. Упізнай явище за описом. Підкресли слова, які тобі допомогли впізнати явище.

Це одне з найдивовижніших явищ природи. Над сутністю цього явища люди замислювалися здавна. Воно супроводжується дощем. Час його появи залежить від переміщення хмари, що дає зливові опади. Воно може виникнути як перед дощем, так і в процесі випадання опадів або після закінчення дощу. Становить собою кольорову дугу. _____

5. Опиши будь-яке явище, яке тобі доводилося спостерігати. Дотримуйся плану.

Назва явища	
До якої природи належить?	
У яку пору року відбувається?	
Чи довго триває; чи повторюється?	
Який має вигляд?	
На що впливає?	

6. Назви та запиши в таблицю природні явища, які можуть вплинути на врожай і на наше життя.

Явища, які можуть вплинути на врожай у фермерів	Явища, які впливають на життя людей
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

ЯКІ ТІЛА НАС ОТОЧУЮТЬ І З ЧОГО ВОНИ СКЛАДАЮТЬСЯ

1. З'ясуй, що об'єднує тіла, зображені на малюнках. Запиши.

2. Обведи зайве в кожному ряду. Установи, за якою ознакою тіл вдалося це з'ясувати. Запиши.

А

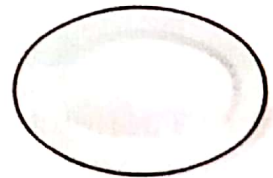
Б

В

Г

А

_____

В

_____

Б

_____

Г

_____

3. Користуючись текстом підручника, запиши в таблицю властивості речовин.

Властивості	РЕЧОВИНИ		
	тверді	рідкі	газоподібні
Форма			
Об'єм			

4. Доповни схему. Наведи приклади.

РЕЧОВИНИ

тверді

рідкі

газоподібні

5. Розглянь тіла. Запиши назви речовин, з яких вони складаються.

6. Що з переліченого є тілом, а що – речовиною? З'єднай лініями.

ТІЛА

м'яч
шкіра
мідь
дріт
ложка
алюміній

РЕЧОВИНИ

7. З наведених прикладів речовин знайди й підкресли ту саму речовину, але в різних агрегатних станах.

Вуглекислий газ, лід, залізо, пісок, повітря, пара, алюміній, вода.

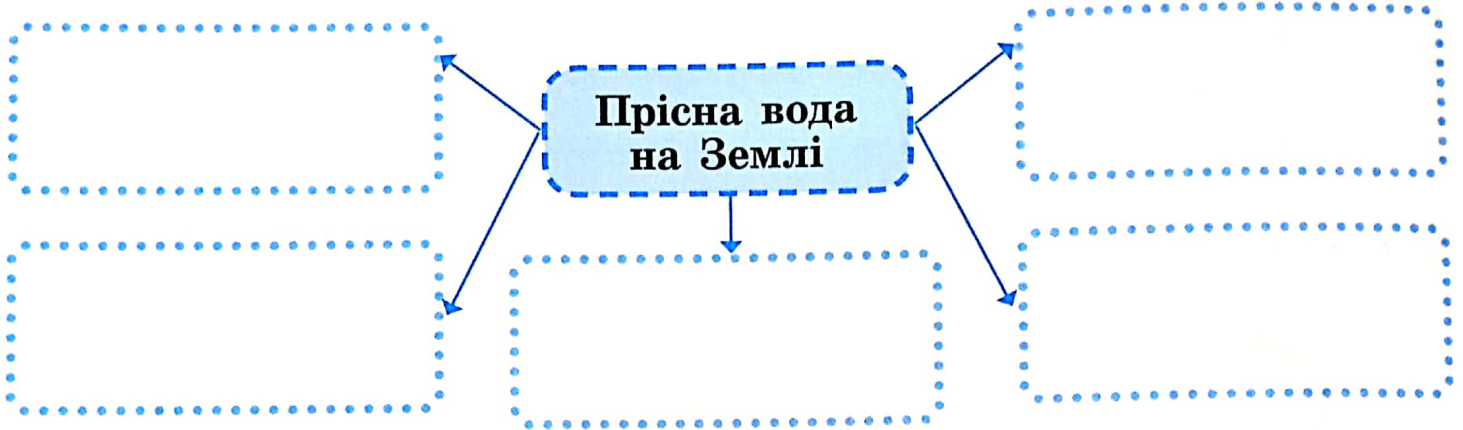
8. Перелічити властивості речовини – означає описати її. Наприклад, кухонну сіль можна описати так: речовина без кольору (у подрібненому стані – біла), крихка, солонка на смак, розчинна у воді, не змінюється під час нагрівання. Опиши властивості **цукру**.

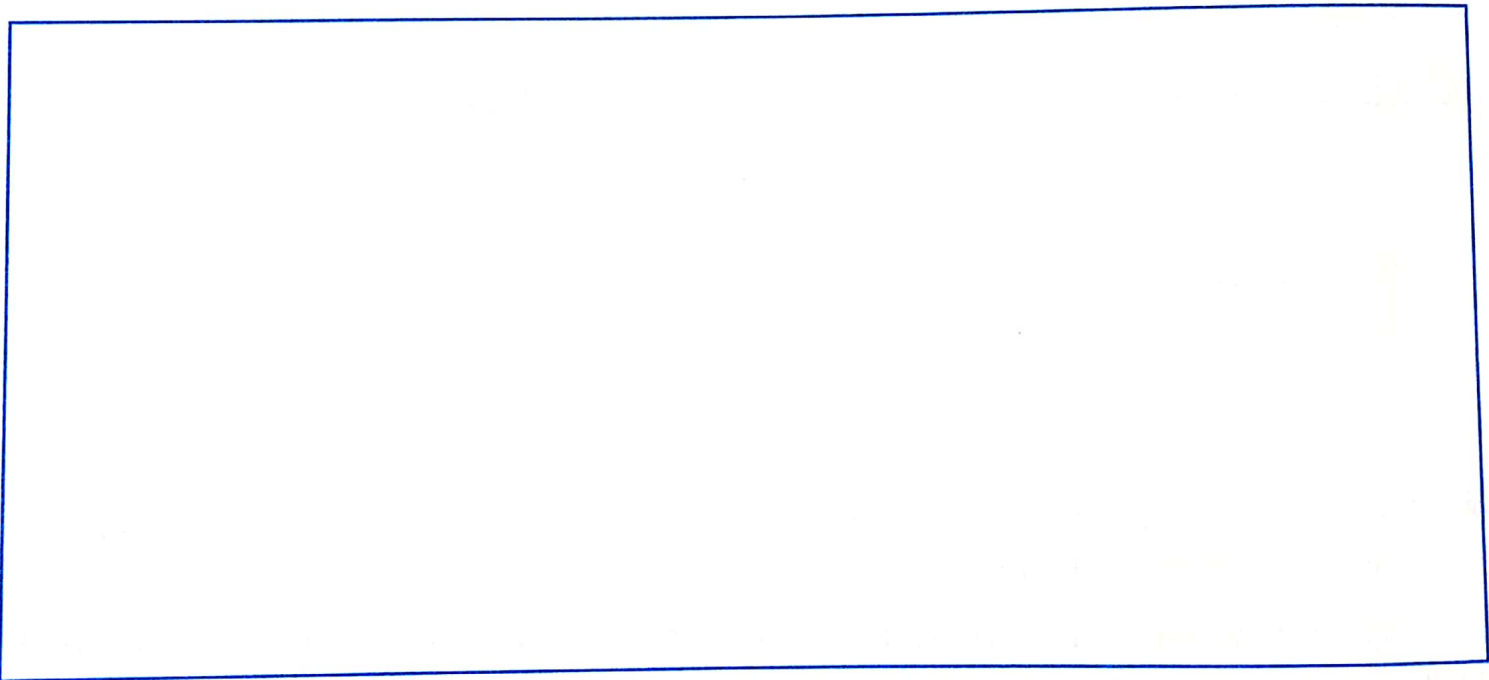

ДЕ ХОВАЄТЬСЯ ВОДА

1. Доповни схему.

2. Намалюй схему річки й підпиши її частини.

3. За допомогою карт атласу запиши назви:

а) найбільшої річки України _____;

б) річки, яка протікає у твоїй місцевості _____;

в) морів, які омивають Україну _____;

г) високогірного озера України _____.

ЯКІ ВЛАСТИВОСТІ МАЄ ВОДА

1. Познач ✓, як називається перехід води з рідкого стану у твердий.
- випаровування   замерзання   кипіння

2. Заповни таблицю.

Приклади	Агрегатний стан (твердий, рідкий, газоподібний)
Вода в річці, роса	
Лід, сніг	
Водяна пара	

3. Які властивості води демонструє кожен дослід?

4. Зобрази за допомогою схематичного малюнка колообіг води в природі.

5. Наведи приклади перетворення води у природі:

з твердого стану в рідкий _____

з рідкого стану в газоподібний _____

з газоподібного стану в рідкий _____

6. Познач ✓ правильні твердження.

- У природі вода трапляється у трьох станах. Так Ні
- Лід і град – вода у твердому стані. Так Ні
- При перетворенні на пару вода стискається. Так Ні
- Водяна пара – вода в рідкому стані. Так Ні
- Перехід води у твердий стан відбувається при температурі 0 °С. Так Ні
- Вода закипає при температурі 100 °С. Так Ні
- Якщо вранці на калюжах з'явився лід, це означає, що температура підвищилася. Так Ні

7. Досліди властивості води у твердому стані. Заповни таблицю.

Речовина	Властивості				
	колір	прозорість	запах	температура (висока, низька)	під час нагрівання
Сніг					
Лід					

ЯКІ РЕЧОВИНИ РОЗЧИНЯЮТЬСЯ У ВОДІ

1. Познач ✓ малюнок, на якому зображено розчин.

2. Розподіли і запиши назви речовин у таблицю.

Кухонна сіль, глина, крейда, цукор, пісок, сода, гума.

Розчинні речовини	Нерозчинні речовини
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>

3. Степанко змішав сіль із річковим піском. Потім запропонував однокласникам відокремити сіль від піску. Ніхто з них не знав, як це зробити. Тоді хлопчик налив у миску води, висипав у неї суміш і розмішав усе. Вода стала солоною, а пісок через деякий час осів на дно. Потім Степанко зцідив усю солону воду в каструлю і поставив її на вогонь. Вода закипіла й поступово вся перетворилася на водяну пару, а на дні каструлі з'явився білий осад. Це була сіль.

Прочитай властивості солі й піску. Підкресли ті, які використав Степанко.

Властивості солі: сипка, біла, солонна, розчиняється у воді.

Властивості піску: сипкий, дрібнозернистий, нерозчинний у воді, важчий за воду.

4. Разом з однокласником/-цею з'ясуйте, чи розчиняється у воді борошно, лимонна кислота, олія. Результати дослідів запиши в таблицю (розчиняється «+», не розчиняється «-»).

Речовина	Борошно	Лимонна кислота	Олія
Розчинність у воді			

5. Наведи приклади, де в побуті ти користуєшся властивістю води розчиняти речовини.

---

6. Як ти розумієш прислів'я: «Не всяка водиця для пиття годиться?»

---

7. Проведи дослід «Чому мило миє?».

Тобі знадобиться: баночка з кришкою, олія, столова ложка, вода, мийна рідина.

1. Влий ложку олії в банку, наповнену водою. Закрий кришкою і збовтай. Запиши, які зміни відбулися.

---

2. Додай ложку мийної речовини, закрий кришкою і збовтай. Запиши, які зміни відбулися.

Мильна піна містить величезну кількість бульбашок. Саме вони і є «загадкою» мийних засобів, які перехоплюють на себе часточки бруду, пилу і жиру. Під струменем води мильна піна, «насичена» цими часточками, з легкістю змивається. Тому руки потрібно мити з милом!

ЧОМУ ВОДА ПОТРЕБУЄ ОХОРОНИ

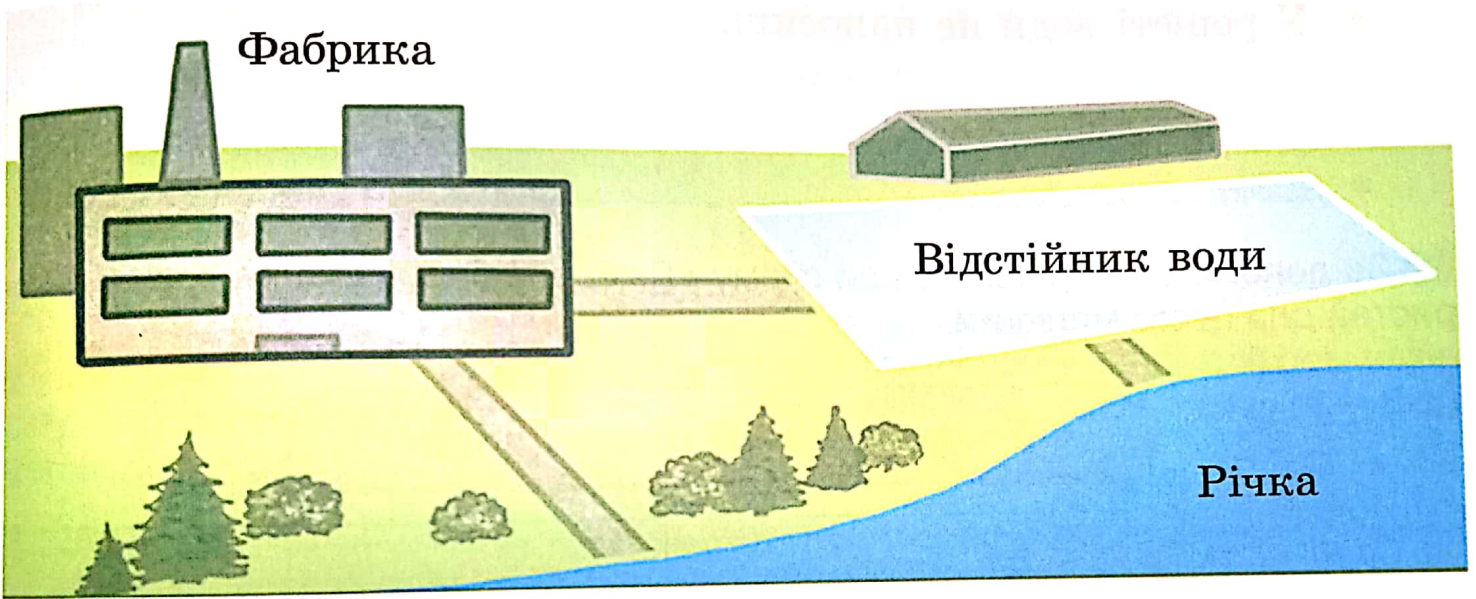
1. Наведи кілька прикладів, як людина використовує воду.

---

2. Покажи стрілками на схемі шлях води з фабрики в річку.

3. Придумай і намалюй знак «Водоохоронна зона».

4. Установи відповідність між джерелами забруднення водойм і наслідками забруднення.

Джерела забруднення

- паперова фабрика ●
- фермерське господарство ●
- автозаправка ●

Наявність у воді

- бензину, масних плям
- відходів підприємства
- добрив, відходів тварин

5. Прочитай прислів'я. Підкресли ті з них, у яких ідеться про охорону води.

- Куди водиця тече, там травиця росте.
- З брудної води ще ніхто чистим не вийшов.
- У решеті води не наносиш.
- Чиста вода – для хвороби біда.
- Пролиту воду назад не збереш.
- _____

6. За допомогою стрілок склади схему «Джерела забруднення води», використай для цього малюнки.

Джерела забруднення води

ЯКА РОЛЬ ПОВІТРЯ У ПРИРОДІ

1. Відгадай загадку. Запиши і намалюй відгадку. Чи легко ти виконав/-ла завдання? Чому?

Воно таке велике,
що займає цілий світ,
воно таке маленьке,
що в найменшу щілину зайде.

---

2. Запиши, що входить до складу повітря. Підкресли зеленим олівцем назву газу, який організми вбирають під час дихання, а червоним – назву газу, який організми видихають.

---

3. Розглянь добовий раціон людини. Запиши висновок.

ДОБОВИЙ РАЦІОН

- Вода – 2 л
- Їжа – 1–2 кг
- Повітря:
  - під час відпочинку – 12 кг
  - під час легкої роботи – 45 кг
  - під час важкої роботи – 69 кг

Висновок:

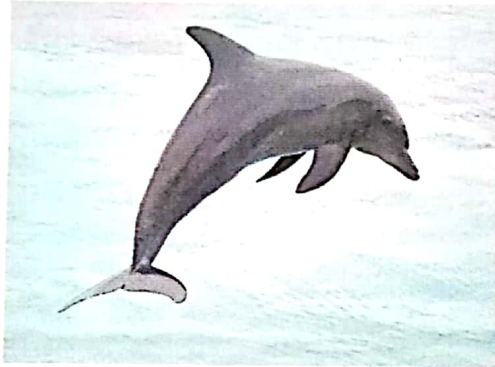

---

4. Розглянь світлини. Запиши, яке значення має повітря для тварин.

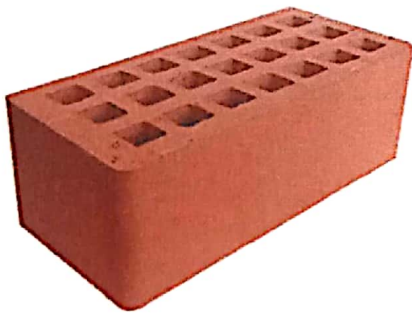

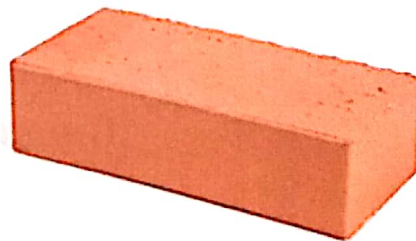
---

5. Вибери цеглу для будівництва житла. Поясни свій вибір.

А

Б

В

ЯКІ ВЛАСТИВОСТІ МАЄ ПОВІТРЯ

1. Ти вже знаєш, що повітря погано проводить тепло. Подумай, де в побуті використовують цю властивість повітря. Намалюй.

2. Розглянь малюнок. Поясни, чому полум'я свічки, коли двері відчинені, вгорі відхиляється в бік коридору, а внизу – у бік кімнати. Запиши. Спробуй перевірити це, провівши такий дослід разом із дорослим.

3. Порівняй властивості повітря і води. Заповни таблицю.

Речовина	Властивості			
	колір	прозорість	здатність розчиняти інші речовини	погано чи добре проводить тепло
Вода				
Повітря				

4. Прочитай текст. Якою властивістю повітря ти поясниш ці факти?

До зими у звірів густішою стає шерсть, а у птахів – пір'я. Між густими волосками, пір'їнами затримується більше повітря, і тваринам узимку тепліше.

Узимку деякі трав'янисті рослини – озима пшениця, жито, суниця, копитняк – не відмирають і залишаються зеленими. Але не гинуть вони тільки тоді, коли вкриті товстим пухким шаром снігу, у якому багато повітря. Завдяки повітрю холодний сніг стає для рослин «теплою ковдрою».

Ці факти пояснюються тим, що повітря _____

_____

_____

5. Проведи дослід разом з дорослим. Візьми дві склянки з гарячою водою. Виміряй температуру води в них. Одну склянку залиш відкритою. Другу – накрий більшою склянкою. Через деякий час знову виміряй температуру води в обох склянках. Порівняй температуру води в них. Поясни.

_____

_____

_____

6. Надуй повітрям гумову іграшку. Спробуй занурити її у воду. Що вийде? Поясни.

_____

_____

_____

ЧОМУ ПОВІТРЯ ПОТРЕБУЄ ОХОРОНИ

1. Підкресли домішки, які містить повітря.

Азот, пил, вуглекислий газ, сажа, дим, водяна пара, кисень, пилок рослин.

2. Розглянь малюнок. Дай йому назву. Що хотів сказати художник? Запиши.

---

3. Доповни схему.

Забруднення повітря

Природні чинники

Господарська діяльність людини

---

4. Чим корисні прогулянки на свіжому повітрі?

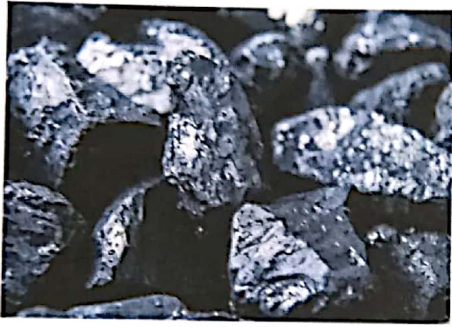
ЩО ТАКЕ ГІРСЬКІ ПОРОДИ

1. З'єднай лініями корисні копалини з їхніми характерними ознаками.

масляниста
рідина

має
блиск

білого
кольору

кам'яне вугілля

нафта

крейда

2. Розглянь зразки корисних копалин зі шкільної колекції: пісок, глина, кам'яне вугілля. Заповни таблицю.

Властивості	Пісок	Глина	Кам'яне вугілля
Агрегатний стан			
Колір			
Розчинність у воді			
Де використовують			

3. Подумай, чи можна сказати, що вода належить до корисних копалин. Чому? Наведи приклади корисних копалин, які використовує твоя родина в побуті.

нитка

технічна

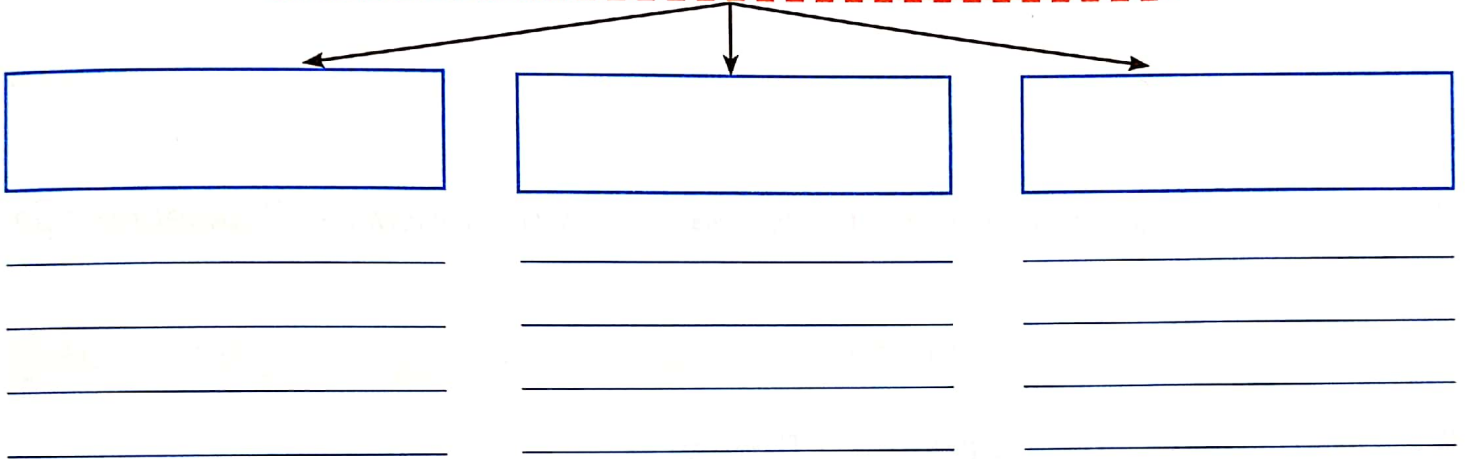
мінеральна

ЯК ДОБУВАЮТЬ КОРИСНІ КОПАЛИНИ

1. Пригадай, на яких глибинах залягають різні корисні копалини, і припусти, який спосіб видобутку для них характерний. Доповни схему. Наведи по два приклади корисних копалин, які добувають у такий спосіб.

Способи видобутку корисних копалин

2. Який спосіб видобутку корисних копалин найбільш небезпечний? Розкажи, що ти про це знаєш.

---

3. Познач ✓ корисну копалину, про яку йдеться.

Ця корисна копалина завжди залягає на поверхні землі, тому її видобувають відкритим способом. Використовують для опалення та як добриво.

кам'яне вугілля

торф

глина

пісок

4. Дізнайся, які корисні копалини залягають поблизу місцевості, у якій ти проживаєш. У який спосіб їх добувають? Намалюй їхні умовні знаки.

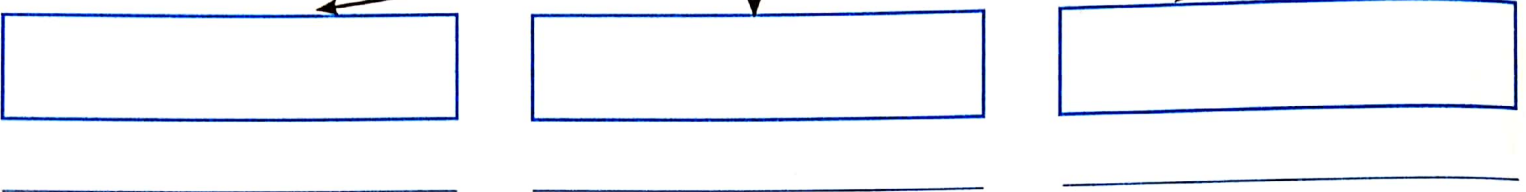

ЯКЕ ЗНАЧЕННЯ КОРИСНИХ КОПАЛИН ДЛЯ ЛЮДИНИ

1. Доповни схему. Наведи приклади видів корисних копалин.

Види корисних копалин

2. Яким природним матеріалом можна загасити полум'я? Підкресли правильну відповідь.

торф

вугілля

пісок

деревина

3. Що не є корисною копалиною? Познач ✓.

вапняк

смола

граніт

глина

пісок

4. Батьки Дмитрика вирішили побудувати дачний будинок. Для цього їм знадобляться будівельні матеріали. Склади список будівельних матеріалів, виготовлених із корисних копалин. Заповни таблицю.

№	Будівельні матеріали	З якої корисної копалини виготовлено
1		
2		
3		
4		

5. Фундамент високих будинків часто роблять з граніту. Яку властивість граніту при цьому використовують? Підкресли.

не розчинний у воді

міцність

колір

зернистість

ЧОМУ ҐРУНТ – ВАЖЛИВЕ ТІЛО ПРИРОДИ

1. Познач ✓, що надає ґрунту темного кольору.

мінеральні речовини

перегній

глина

пісок

вода

повітря

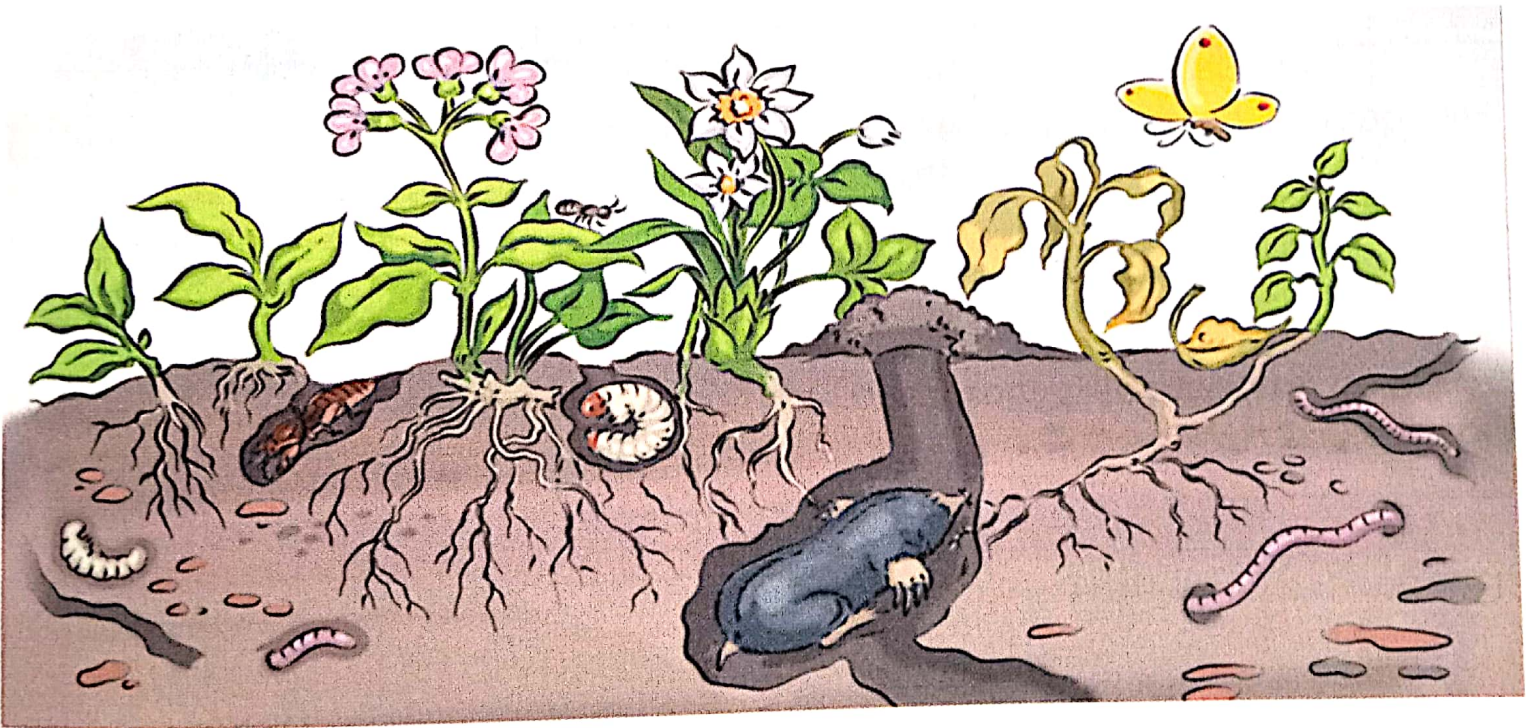
2. Де в тебе вдома вирощують рослини: на присадибній ділянці, клумбі, у вазонах? Як підвищити родючість ґрунту? Запиши.

---

3. Розглянь малюнок. Подумай, як рослини і тварини впливають на ґрунт. Запиши.

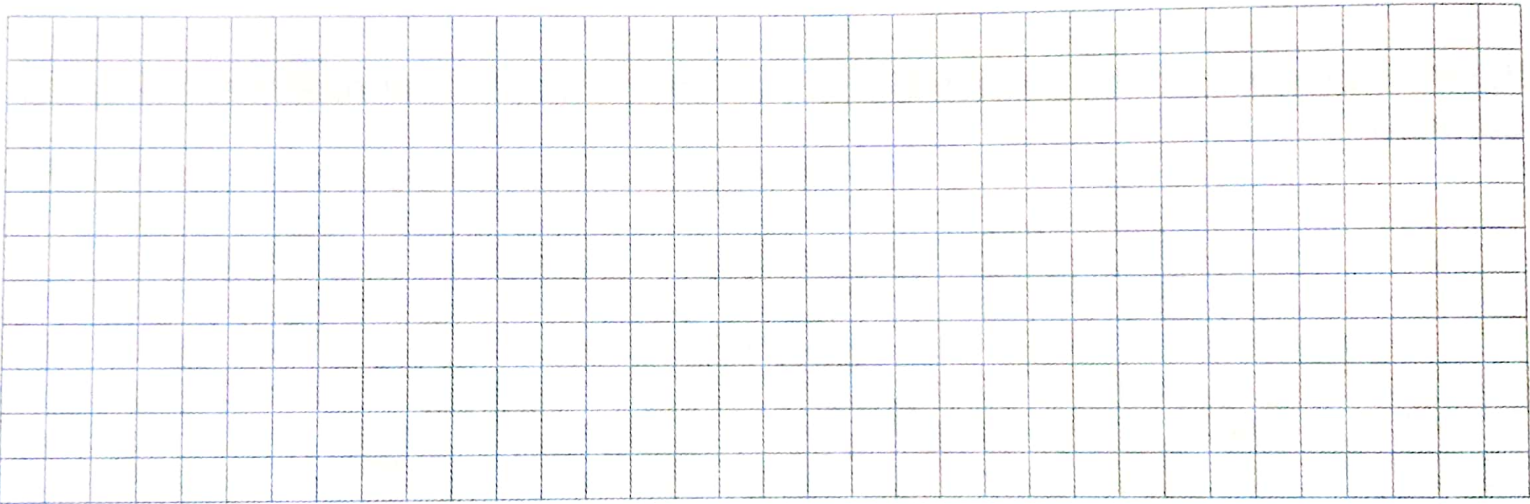

ЧОМУ ҐРУНТИ ПОТРЕБУЮТЬ ОХОРОНИ

1. Які заходи сприяють збереженню ґрунтів? Познач ✓.

- висаджування дерев і кущів
- зрошення ґрунту
- засівання ярів травою
- внесення добрив

2. Розв'яжи задачу. Учені дослідили та обчислили, що для утворення ґрунту завтовшки 5 см потрібно близько 2 тисяч років. Такий шар ґрунту дуже тонкий. Для нормального розвитку рослин потрібний шар ґрунту завтовшки не менше ніж 50 см. Скільки тисяч років потрібно для утворення такого шару?

3. На якому малюнку показано, як правильно орати землю на схилах? Познач ✓.

4. Прочитай речення. Вибери з дужок потрібне слово. Підкресли його.

А Найважливішою ознакою ґрунту є (щільність/родючість).

Б Організми (беруть/не беруть) активну участь у формуванні ґрунту.

В Діяльність людини впливає (негативно/позитивно) на стан ґрунтів.

Г Спалення стерні після збирання врожаю (добре/погано) позначається на стані ґрунту.

Д Надмірне відвідування людьми луків (не призводить/призводить) до ущільнення ґрунту.

5. Запиши, які види діяльності людини призводять до забруднення ґрунтів.

---

6. На одному з островів Тихого океану шторм змив увесь родючий шар землі. Запропонуй поради мешканцям цього острова, щоб вони могли виростити новий урожай.

---

7. Припусти, які зміни відбудуться у ґрунті, якщо зникнуть дощові черв'яки, землерийки, кроти. Запиши.

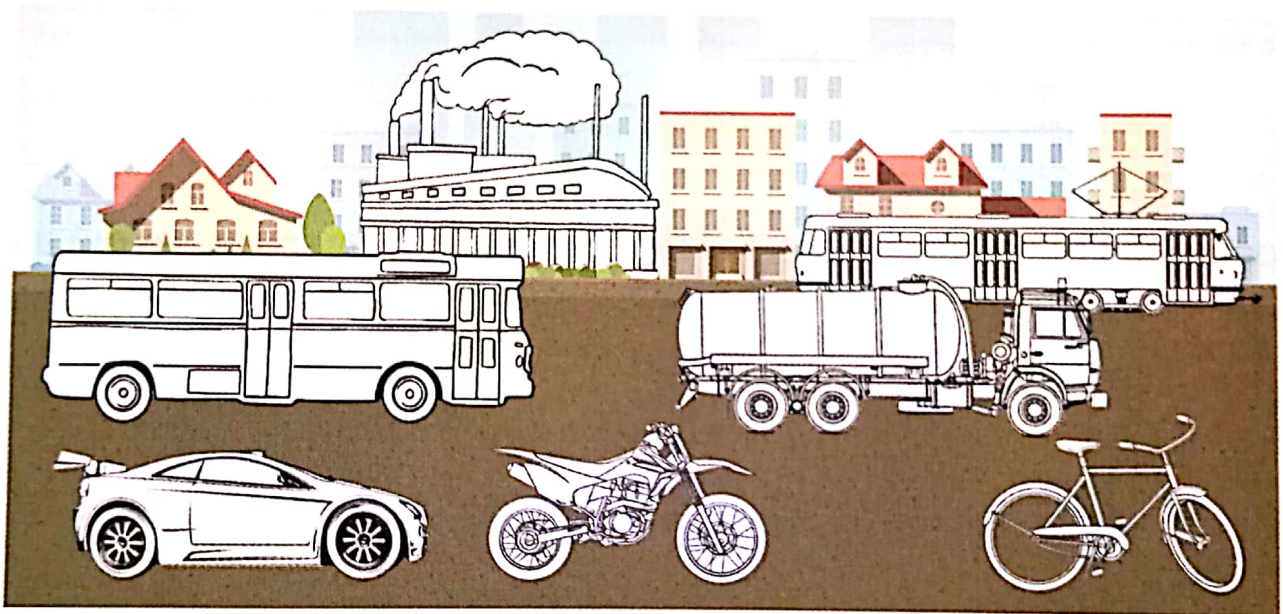

---

1. Познач ✓ ті малюнки, на яких зображено об'єкти, виготовлені з нафти.

2. Зафарбуй червоним олівцем ті об'єкти, які забруднюють повітря.

3. Пронумеруй у правильній послідовності ланки колообігу води в природі:

водяна пара згущується

нагрівання води Сонцем

випаровування води

стік води у водойми

утворюються хмари

випадають опади

4. Припусти, що відбулося б на Землі, якби зник кисень.

5. Підкресли властивості, які характерні для водяної пари.

Без кольору, прозора, біла, шорстка, має форму, текуча, не має запаху, газоподібна, тверда, гладка, холодна, невидима, рідка.

6. Познач ✓ правильні твердження.

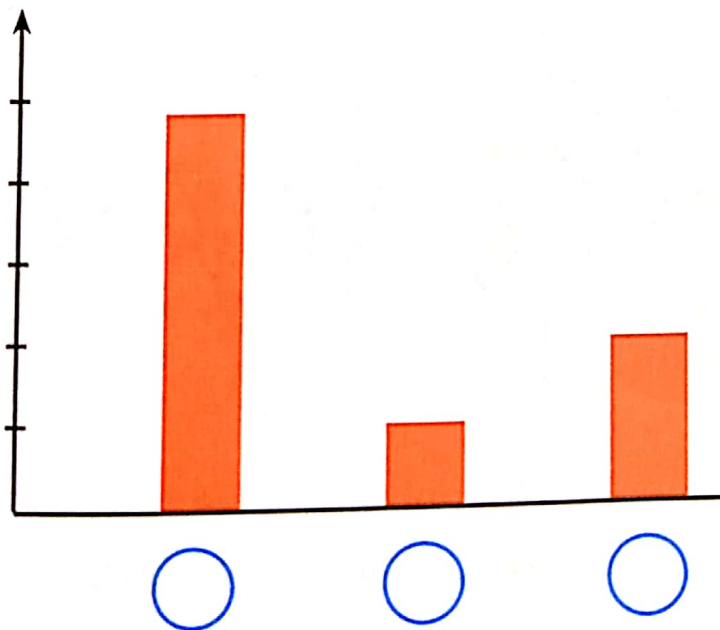
- Під час нагрівання повітря стискається.
- Холодне повітря важке, тому опускається.
- Повітря добре проводить тепло.
- Повітря блакитного кольору.
- Рух повітря – це вітер.

7. Розглянь малюнки. Які із цих тварин впливають на родючість ґрунту? Познач ✓.

8. Розглянь діаграму. Визнач, який ґрунт за вмістом гумусу демонструє кожен стовпчик. Упиши відповідні цифри в кружечки.

Вміст гумусу

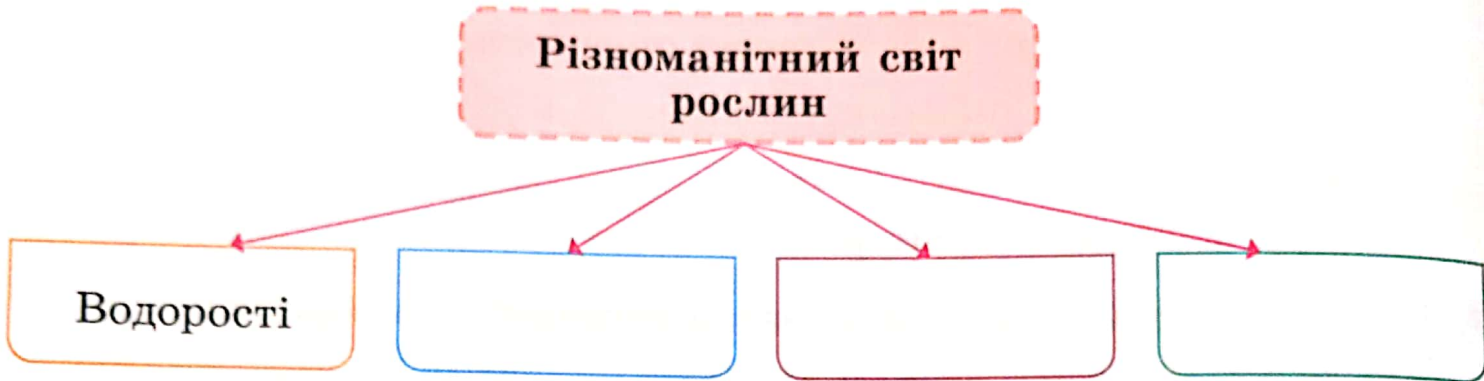
1. Піщаний ґрунт.
2. Глинистий ґрунт.
3. Чорнозем.

РІЗНОМАНІТНІСТЬ РОСЛИН І ТВАРИН

ЯКІ БУВАЮТЬ РОСЛИНИ

1. Заповни схему «Різноманітність рослин».

2. Закресли «зайву» рослину в кожному ряду:

- хлорела, сфагнум, ламінарія, нитчаста водорість;
- ялина, сосна, береза, ялівець;
- дзвоники, конвалія, зозулин льон, звіробій.

3. Запиши, скільки рослин кожного виду зображено на малюнку.

Конюшина лучна _____.

Подорожник великий _____.

Ромашка лікарська _____.

Усього видів рослин _____.

Порівняй свої підрахунки з підрахунками однокласників.

ЯК РОЗМНОЖУЮТЬСЯ КВІТКОВІ РОСЛИНИ

1. Запиши органи квіткових рослин.

2. З'єднай лініями слова з їхніми значеннями.

Нектар	●	● перенесення пилку з однієї квітки на іншу
Пилок	●	● солодкий квітковий сік
Запилення	●	● дуже дрібні жовті порошинки у квітках

3. Проведи дослід. Постав стебло традесканції у склянку з водою. Спостерігай. Усі зміни записуй у таблицю.

Коли з'явилися корінці		
Довжина корінців через 6 днів		
Довжина корінців через 12 днів		

Чи правильний висновок: на стеблах деяких рослин можуть розвиватися корінці?

Відповідь: _____

_____

_____

_____

_____

_____

4. Доповни схему.

Значення стебла для рослини

Опора
(утримує всі частини рослини)

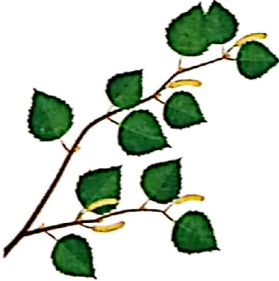

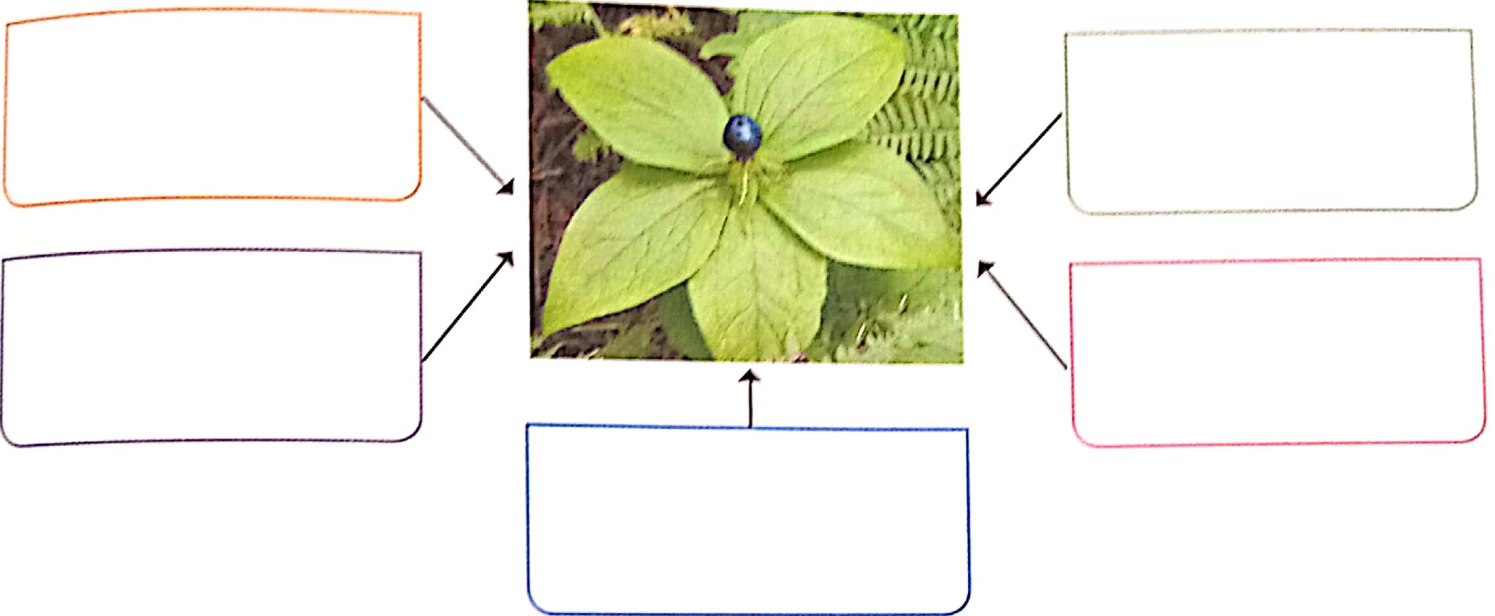
5. Заповни таблицю, вказавши назви рослин та спосіб поширення їхніх плодів (вітром, тваринами, людиною).

Назва рослини	Плід	Спосіб поширення
<hr/> <hr/>		<hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
<hr/> <hr/>		<hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
<hr/> <hr/>		<hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
<hr/> <hr/>		<hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

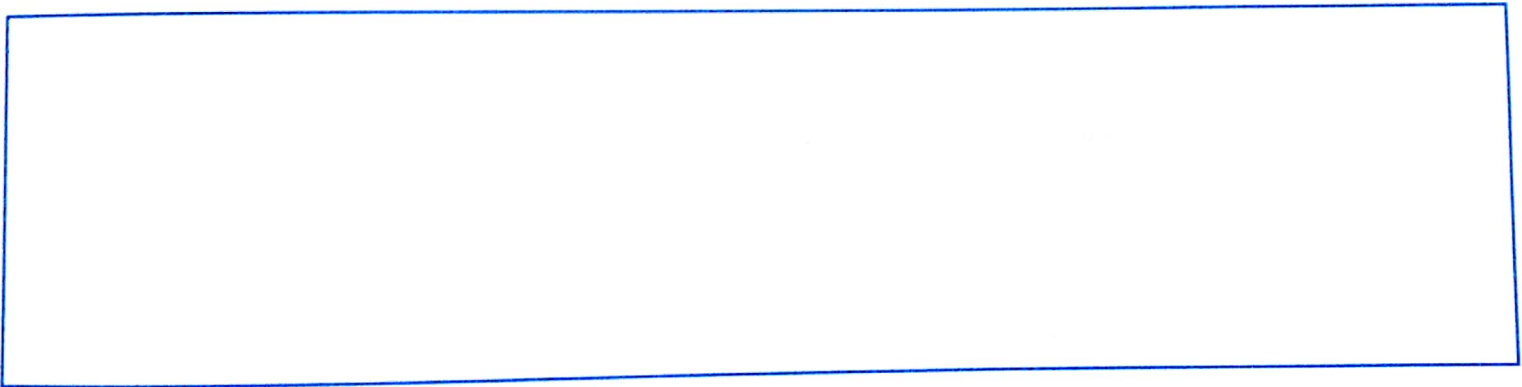

ЯКІ УМОВИ ПОТРІБНІ ДЛЯ РОЗВИТКУ РОСЛИН

1. Доповни схему «Що потрібно рослині для життя».

2. Намалюй, як розвивається рослина з насінини.

3. Порівняй світлини. Поясни, від чого залежить колір листків цих рослин. У яких умовах вони розвивалися?

4. Порівняй світлини. Припусти, у яких умовах росли зображені рослини.

А _____

Б _____

5. Порівняй рослини, які зростали в різних умовах (підручник, с. 133). Запиши результати в таблицю. Зроби висновок.

Дата спостереження	№ 1	№ 2	№ 3	№ 4

Висновок: _____

ЯК ВИРОСТИТИ НОВУ РОСЛИНУ БЕЗ НАСІННЯ

1. Пронумеруй послідовно етапи розмноження рослин. Запиши, як називається цей спосіб розмноження. Запиши приклади рослин, які можна розмножувати таким способом.

- Висаджування вкорінених живців у ґрунт.
- Уміщення живця у воду.
- Утворення нових пагонів.
- Поява корінців.

2. Заповни таблицю, упиши числа, використавши довідку.

Розмноження рослин				
цибулинами	кореневищами	бульбами	живцями	насінням
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____

ДОВІДКА: 1 – полуниця, 2 – горіх, 3 – смородина, 4 – картопля, 5 – пирій, 6 – горох, 7 – суніця, 8 – каланхое, 9 – тюльпан, 10 – лісова малина, 11 – гладіолус, 12 – жоржина, 13 – традесканція, 14 – хрін, 15 – пшениця.

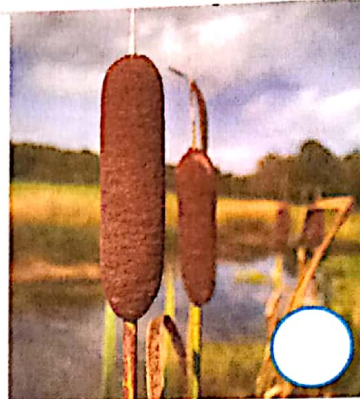
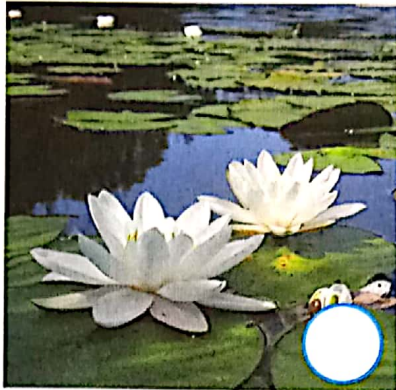
3. Виконай практичну роботу (підручник, с. 136). Запиши результати спостережень.

- Початок досліду _____
- Поява корінців _____
- Утворення 4–5 корінців завдовжки до 1 см _____
- Висаджування у ґрунт _____
- Поява першого листка _____

ПРИСТОСУВАННЯ КВІТКОВИХ РОСЛИН ДО РІЗНИХ УМОВ ЖИТТЯ

1. Яка світлина «зайва»? Познач ✓.

2. Познач ✓ назву рослини, яка росте на посушливих місцинах.

верблюжа колючка

конвалія

ряска

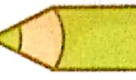
3. Поспостерігай за кімнатними рослинами, які ростуть у тебе вдома, у класі. Які з них світлолюбні, а які – добре ростуть у затінку? Разом з дорослим визнач їхні назви. Заповни таблицю.

Світлолюбні

Тіньовитривалі

Посухостійкі

Вологолюбні

4. Використовуючи різноманітні джерела інформації, вилучи «зайве» в кожному ряду.

- Волошка, примула, дзвіночок, юка, купальниця.
- Іриси, молочай, ехінацея, кульбаба, кактус.

5. Підкресли назви рослин і тварин, які мешкають у водному середовищі.

Волошка, глечики, щука, дельфін, жук-плавунець, подорожник, ряска, калюжниця, карась, рак, їжак, бобер, жаба.

6. Розглянь малюнки. Припусти, у яких умовах росли ці рослини.

---

7. Вилучи «зайве» в кожному ряду:

- конюшина, кульбаба, калина, конвалія, подорожник.
- калюжниця, алое, молодило, кактус, агава.
- щавель, салат, ревінь, огірок, кабачок, очиток їдкий, смо-родина.
- верба, осика, береза, ожина, калюжниця.

РІЗНОМАНІТНІСТЬ КУЛЬТУРНИХ РОСЛИН. ЗНАЧЕННЯ РОСЛИН

1. Запиши в таблицю кілька прикладів назв рослин кожної групи.

Зернові	Технічні	Плодово-ягідні
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

2. Установи відповідність між назвою культурної рослини та її зображенням.

хміль (1)

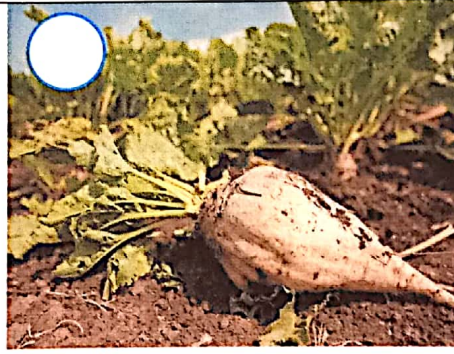
пшениця (2)

овес (3)

цукровий буряк (4)

бавовник (5)

рис (6)

3. Які продукти харчування, виготовлені з культурних рослин, ти сьогодні споживав/-ла? Запиши.

4. Упиши в таблицю назви рослин твого краю.

Рослини рідного краю	Дерева	Кущі	Трав'янисті рослини
Дикорослі	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
Культурні	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

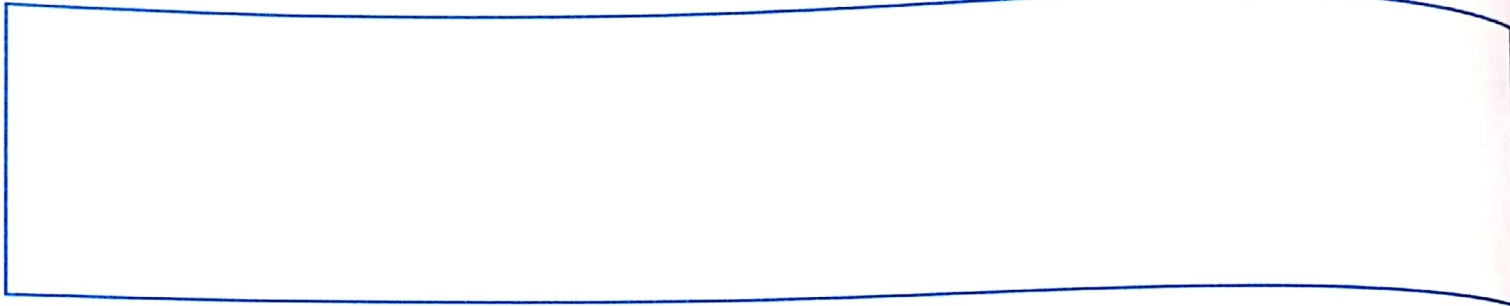
5. Наведи приклади рослин.

Рослини, які «годують» людину	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
Рослини, які «одягають» людину	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
Рослини, які «лікують» людину	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
Рослини, які «прикрашають» життя людини	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

ЯКЕ ЗНАЧЕННЯ ГРИБІВ ДЛЯ ПРИРОДИ

1. Намалюй шапинковий гриб. Підпиши його частини.

2. З'єднай лініями назву отруйного гриба і його зображення.

мухомор червоний

неправжній опеньок

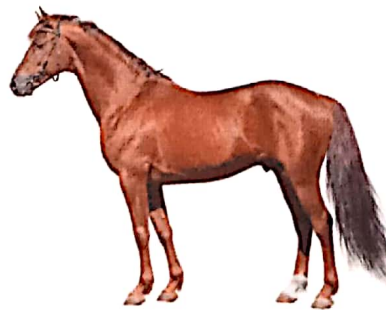

бліда поганка

неправжні лисички

3. Розглянь об'єкти природи. За допомогою стрілок **чорного** кольору встанови взаємозв'язки між об'єктами неживої і живої природи. Стрілками **зеленого** кольору – взаємозв'язки між рослинами і тваринами; стрілками **синього** кольору – між тваринами.

ЯКІ ГРИБИ ЇСТІВНІ, А ЯКІ – ОТРУЙНІ

1. Заповни таблицю.

Їстівні гриби	Отруйні гриби
<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>

2. Підкресли ознаки отруйних грибів.

Кільце на ніжці; ніжка товста; шапинка забарвлена в яскраві кольори; на поверхні гриба є мухи, мошки, черв'яки; шапинка червоного кольору в крапочки; змінюється колір на зрізі ніжки; ніжка потовщена внизу.

3. Розглянь світлини. Обведи отруйні гриби червоним олівцем, а їстівні – зеленим. Підпиши назви грибів, які ти знаєш.

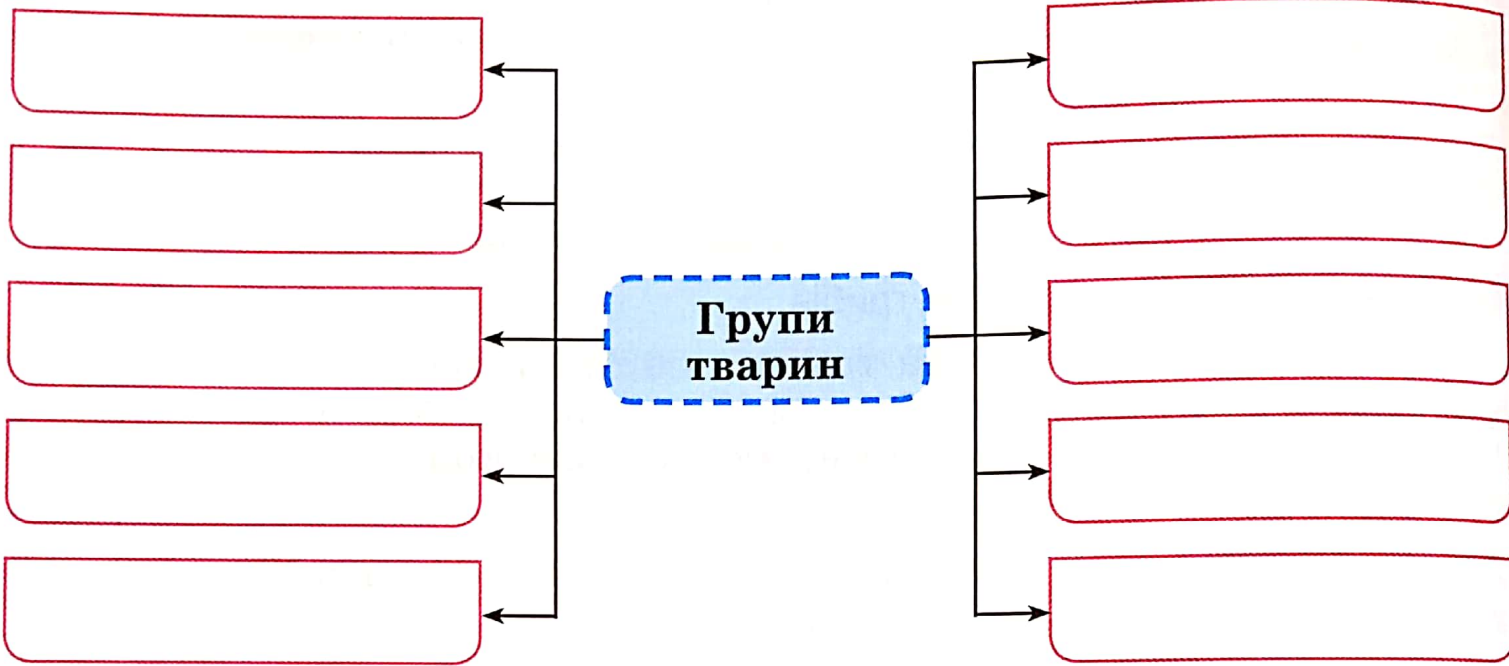

РІЗНОМАНІТНИЙ СВІТ ТВАРИН

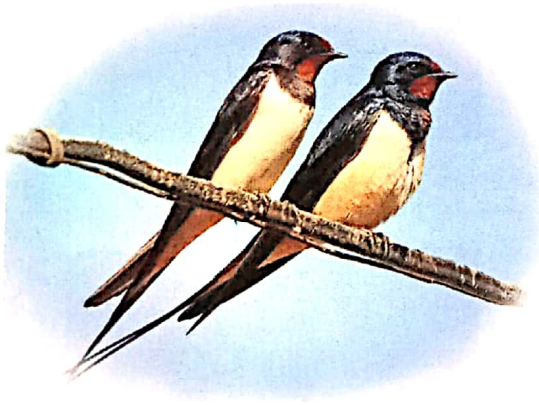
1. Доповни схему.

2. Закресли «зайву» назву тварини в кожному ряду. Обґрунтуй свій вибір усно.

- Рак, краб, дощовий черв'як, креветка.
- Ящірка, змія, черепаха, жаба.
- Метелик, бджола, муха, павук.

3. Запиши, скільки птахів кожного виду зображено.

Ластівка сільська _____.

Горобець хатній _____.

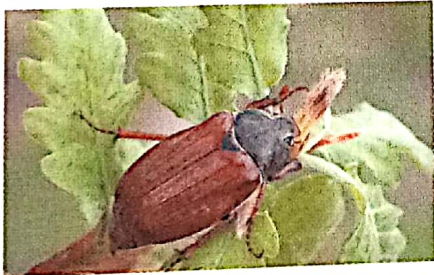
Синиця велика _____.

Усього видів птахів _____.

4. Установи відповідність між колонками за допомогою стрілок. Поєднай стрілками основні ознаки з назвами груп тварин.

Назва тварини	Група тварин	Ознаки
Орел	КОМАХИ	Малят вигодовують молоком
Жаба	ЗВІРІ	Тіло вкрите пір'ям
Лев	РИБИ	Слизька волога шкіра
Окунь	ПТАХИ	Шість ніг
Бджола	ЗЕМНОВОДНІ	Тіло вкрите лускою та слизом

5. Розглянь світлини. Представників якої групи тварин тут немає? Наведи приклад і запиши.

		<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
		

6. Припусти, що станеться, якщо зникнуть комахи.

ХТО ЧИМ ЖИВИТЬСЯ

1. Ознайомся з переліком різних видів тварин. Підкресли однією лінією назви рослиноїдних тварин; двома лініями – назви хижих тварин; хвилястою лінією – всеїдних тварин.

Лев, шишкар, білка, куріпка, ховрах, горобець, ворона, олень, чапля, куниця, косуля, мурашка, кінь, миша, свиня, їжак, синиця, ведмідь, бобер, дятел, орел, гадюка, гуска, щука, шпак.

2. Доповни таблицю.

Назви тварин	Чим живляться	Група за способом живлення
Сова, лисиця, вовк	Миші, зайці, птахи	_____
Короп, ворона, дикий кабан	Будь-яка рослинна і тваринна їжа	_____
Глухар, заєць, лось	Насіння, гілочки, листя, кора	_____

3. Запиши по три назви рослиноїдних і хижих тварин.

Рослиноїдні тварини _____

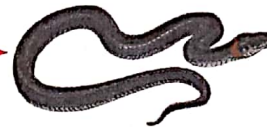
Хижі тварини _____

4. Об'єднай малюнки зв'язки рослин і тварин.

так, щоб можна було розповісти про взаємо-

5. Заповни пропуски в ланцюгах живлення. Упиши або намалюй.

6. Склади два ланцюги живлення:

а) ведмідь перебуває у другій ланці ланцюга живлення;

б) ведмідь перебуває у третій ланці ланцюга живлення.

ЯК З'ЯВИЛИСЯ СВІЙСЬКІ ТВАРИНИ

1. Напиши, що одержує людина від свійських тварин.

Корова _____.

Вівця _____.

Кінь _____.

Собака _____.

2. Проведи спостереження за свійською твариною і розкажи про неї за планом.

Що це за тварина? Як її називають? Який має зовнішній вигляд? Чим живиться? Які має поведки? Що ти знаєш про цих тварин? Добери світлини, смішні випадки.

Оформи свою презентацію за допомогою комп'ютерної програми Microsoft Power Point.

3. Установи відповідність між професіями і видами діяльності.

Бджоляр	●	●	Людина, яка працює на птахофабриці.
Доярка	●	●	Людина, яка пасе худобу на пасовищах.
Пастух	●	●	Людина, яка доглядає за бджолами.
Пташник	●	●	Людина, яка здійснює доїння тварин на фермах.

4. Використовуючи різноманітні джерела інформації, заповни таблицю «Пходження свійських тварин» за зразком.

Дика тварина	Приручена тварина
Вовк	Собака

ЧОМУ РОСЛИНИ І ТВАРИНИ ПОТРЕБУЮТЬ ОХОРОНИ

1. Чи є в тебе улюблені рослини? Напиши які. Усно розкажи, чому саме ці рослини тобі подобаються.

---

2. До кожного екологічного знака запиши правило поведінки у природі.

---

3. Підготуй повідомлення про один із видів рослин, занесених до Червоної книги України. Запиши план свого повідомлення.

---

4. Доповни схему.

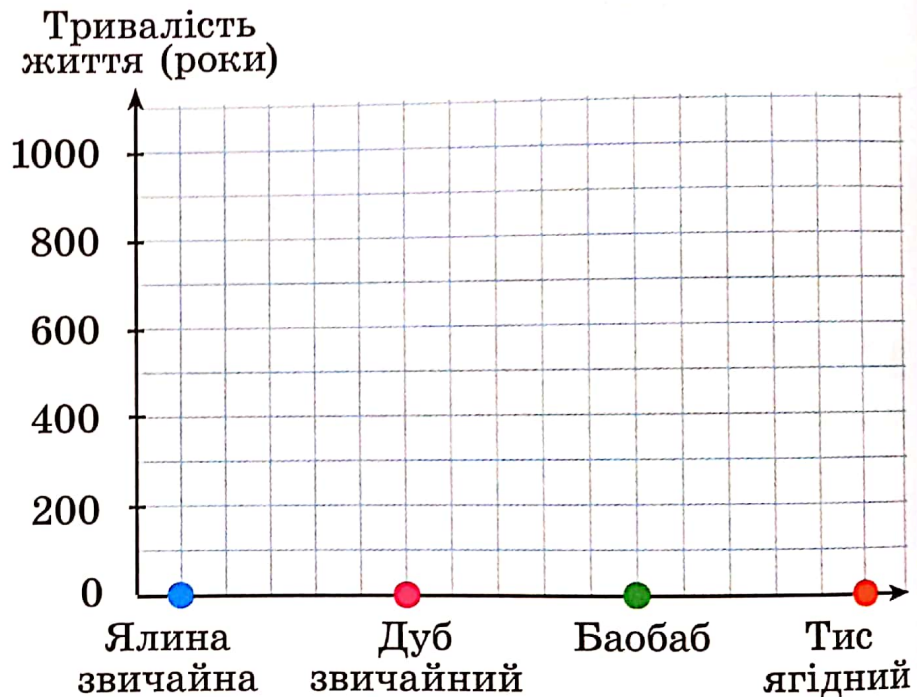

1. Познач ✓ правильне твердження.

- Життя на Землі можливе без Сонця. Його може замінити електричне світло, нафта, природний газ, кам'яне вугілля.
- Сонячне світло й тепло – необхідні умови для життя організмів.
- Для життя рослинам потрібні тільки вода й поживні речовини.

2. Користуючись таблицею, з'ясуй, які рослини є довгожителами. Зобрази подану інформацію у графічній формі.

Назва рослини	Тривалість життя (роки)
Ялина звичайна	300
Дуб звичайний	500
Баобаб	800
Тис ягідний	1000

3. Покажи стрілками, як рослини пристосувалися до природних умов.

- Алое ●
- Ряска ●
- Їовила ●
- Довге коріння
- Соковите стебло
- Жорстке листя

4. Познач явища, які пов'язані зі зниженням температури повітря в навколишньому середовищі (підкресли потрібні слова).

Гніздування, сплячка тварин, листопад, цвітіння, почерво­ніння листя.

5. З'єднай лініями назви груп тварин з назвами їжі, яку вони вживають.

Хижак

• Водорості, листя, плоди рослин

Рослиноїдні

• Рослинна та їжа тваринного походження

Всеїдні

• Інші тварини

6. Розглянь світлини. Чи є у природи вороги? А друзі? Запиши розгорнуту відповідь.

7. Підпиши малюнок-схему.

8. Запиши назви грибів, які вирощують люди.

---

9. Запиши назви двох страв, для приготування яких потрібні гриби.

---

10. Заповни пропуски в ланцюгах живлення.

11. Склади схеми ланцюгів живлення організмів лісу своєї місцевості влітку і восени. Запиши і порівняй їх.